

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

Sayı : 38496763-220.01- 15203810
Konu : ÇED Yönetmeliği Uygulamalarına Dair Genelge

18/03/2026

ÇED YÖNETMELİĞİ UYGULAMALARINA DAİR GENELGE

2026/4

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam, Dayanak

Amaç:

MADDE 1 – Bilindiği üzere, 29.07.2022 tarihli ve 31907 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan ÇED Yönetmeliği’nde değişikliğe gidilmiş olup 05/03/2026 tarihli ve 33187 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu minvalde 05/03/2026 tarihli ve 33187 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliği’nin 5. Maddesi uyarınca "Çevresel Etkileri Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler" için ÇED Yönetmeliği hükümlerinin uygulanması gerektiği, "ÇED Gerekli Değildir" kararı yerine "ÇED Olumlu" kararı ve "ÇED Gereklidir" kararı yerine "ÇED Raporu Hazırlanmalıdır" kararı verme yetkisinin Yönetmelikte belirtilen tüm iş ve işlemler ile İl Müdürlüklerince yürütülmesi gerektiği, 05/03/2026 tarihli ve 33187 Resmî Gazete’de yayımlanan ÇED Yönetmeliği’nin yürürlük tarihinden önce ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyası Bakanlığa ya da İl Müdürlüğüne sunulmuş projelere, bu Yönetmeliğin lehte olan hükümlerinin ve/veya başvuru tarihlerinde yürürlükte olan Yönetmelik hükümlerinin uygulanması gerektiği hususları belirtilmiştir.

Yeni Yönetmelik ile genel hükümler, Ek-1 ve Ek-2 Listelerinde, ÇED Başvuru Dosyasının ve Proje Tanıtım Dosyasının hazırlanması sırasında esas alınacak formatlarda değişiklikler yapılmış, uygulamaya esas yeni tanımlar getirilmiştir.

İş bu Genelge ile ÇED Yönetmeliği kapsamında yapılan tüm uygulamaların anlaşılması ve uygulanmasını kolaylaştırıcı idari ve teknik hususlar ortaya konularak, yapılan değişikliklere ivedi olarak uyumun ve uygulamada birlikteliğin sağlanması, böylelikle uygulamada ortaya çıkabilecek aksaklıkların önlenmesi amaçlanmaktadır.

Kapsam:

MADDE 2 – ÇED Yönetmeliği Uygulamalarına Dair Genelge ile ÇED Yönetmeliğinin uygulanmasına ilişkin yöntem ve talimatlarla birlikte, gerek ÇED Yönetmeliği Ek-1 ve Ek-2 Listesi’nde yer alan faaliyetlere gerekse Bakanlığımızdan veya İl Müdürlüklerimizden bu yönetmelik kapsamında talep edilen görüşlere ilişkin değerlendirme ve uygulamaları kapsamaktadır.

Dayanak:

MADDE 3 – Bu Genelge 29.07.2022 tarihli ve 31907 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren ÇED Yönetmeliği ile bu Yönetmelikte 26.06.2025 tarihli ve 32938 sayılı Resmî Gazete’de yapılan değişiklik ve 05/03/2026 tarihli ve 33187 sayılı Resmî Gazete’de yapılan değişikliğe dayanılarak hazırlanmıştır.

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

İKİNCİ BÖLÜM
Genel Usul ve Esaslar

MADDE 4 – 05/03/2026 tarihli ve 33187 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik kapsamında 5. Madde uyarınca “Çevresel Etkileri Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler” için mezkûr yönetmelik hükümlerinin uygulanması ve “ÇED Olumlu” veya “ÇED Raporu Hazırlanmalıdır” kararını verme yetkisi bu Genelge ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerine devredilmiştir.

MADDE 5 – 05/03/2026 tarihli ve 33187 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikten önce Bakanlığa/İl Müdürlüğüne başvuru yapılan ve 29.07.2022 tarihli ve 31907 sayılı ÇED Yönetmeliği’nin Ek-1 veya Ek-2 listelerinde yer almamasına rağmen, yürürlükteki ÇED Yönetmeliği’nin Ek-1 veya Ek-2 listelerinde yer alan projeler ile ilgili yapılan başvurularda, başvuru tarihinin esas alınması gerekmekte olup,

- a) Yönetmeliğin “Geçiş Süreci” başlıklı Geçici Madde 1’de yer alan: *"Bu Yönetmeliğin yürürlük tarihinden önce, ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyası İl Müdürlüğüne ya da Bakanlığa sunulmuş projelere, bu Yönetmeliğin lehte olan hükümleri ve/veya başvuru tarihinde yürürlükte olan Yönetmelik hükümleri uygulanır."* hükmü, 05/03/2026 tarihinden önce yapılan Muafiyet/Görüş talebi başvurularına da uygulanacaktır.
- b) 05/03/2026 tarihi itibarıyla yapılan başvurularda ise 05/03/2026 tarihli ve 33187 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan ÇED Yönetmeliği kapsamında görüş verilmesi gerekmektedir.

MADDE 6 – 05/03/2026 tarihinden önce Bakanlıktan/İl Müdürlüğünden herhangi bir görüş alınmamış olan ve 29.07.2022 tarihli ve 31907 sayılı ÇED Yönetmeliği’nin Ek-1 veya Ek-2 listelerinde yer almamasına rağmen, yürürlükteki yeni ÇED Yönetmeliği’nin Ek-1 veya Ek-2 listelerinde yer alan ve 05/03/2026 tarihinden önce inşaatına başlanmış veya kurulmuş veya işletmeye geçmiş projeler ile ilgili olarak,

- a) 05/03/2026 tarihinden önce inşaatın başladığını ya da işletmeye veya faaliyete geçildiğini gösterir (yapı ruhsatı, işletme izni, elektrik aboneliği, üretim faturaları vb.) belge/bilgi ibraz edilmesi halinde bahse konu projeler faaliyetlerine devam edebilecektir. Ancak bu projelerde herhangi bir değişiklik ya da kapasite artışı planlanması halinde yürürlükteki ÇED Yönetmeliği kapsamında görüş alınması gerekmektedir.
- b) 05/03/2026 tarihinden önce inşaatına başlandığının ya da işletmeye veya faaliyete geçildiğinin belgelendirilememesi halinde ise yürürlükteki ÇED Yönetmeliği hükümlerine göre işlem tesis edilmesi gerekmektedir.

MADDE 7 – ÇED Yönetmeliği Ek-3 ve Ek-4 de yer alan ÇED Genel Formatı ve Proje Tanıtım Dosyası Genel Formatında, Sürdürülebilirlik Planı başlığı altında; sıfır atık planı, trafik yönetim planı, sera gazı azaltım planı ve çevresel ve sosyal yönetim planlarının, ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyasının içeriğinde özgül ekler kısmında yer alması gerekmektedir.

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

Ayrıca bu planların, Proje Tanıtım Dosyasını hazırlayan çalışma grubunca veya süreçte dışarıdan hizmet alınacak diğer uzmanlarca hazırlanması yeterli olacaktır.

MADDE 8 – ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesi’nde yer alan Çevresel Etkileri Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler için İl Müdürlükleri tarafından yürütülen ÇED süreçlerinde; gereksiz iş yükü oluşturulmaması, tüm taraflar açısından (kurumlar / proje sahibi/Bakanlıkça ÇED yeterlik verilmiş kurum-kuruluş ve benzeri) zaman kayıplarına sebebiyet verilmemesi için proje ile doğrudan ilgisi veya sürece teknik/bilimsel veya mevzuat açısından görev, yetki ve sorumluluğu olmayan kurumlardan görüş sorulmamalıdır.

MADDE 9 – Bilindiği üzere, ÇED Yönetmeliğinin 8. Maddesi (7) no’lu fıkrasında “Komisyonda kurum ve kuruluş temsilcisi olarak görev yapan üyelerin, yeterli mesleki bilgi ve deneyime sahip olmaları ve temsil ettikleri kurum/kuruluşların görev alanlarıyla sınırlı olmak üzere görüş vermeye yetkili kılınmış olmaları esastır.” hükmü yer almaktadır. Bu nedenle Yönetmeliğin 5. Maddesi 2 (a) fıkrası uyarınca proje ile ilgili ÇED sürecinin sonlandırılmasına konu işlemlerde; ÇED sürecinde görüşü alınan kurum/kuruluşların yetkili oldukları görev alanlarıyla ilgili verdikleri görüşlerin dikkate alınması, yetkili oldukları görev alanları dışında verdikleri görüşlerinin bahse konu sonlandırma işlemlerinde dikkate alınmaması gerekmektedir.

MADDE 10 – ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesinde yer alan faaliyetlere ilişkin ÇED süreçlerinin yürütülmesi esnasında Yönetmelik hükümlerine riayet edilmesine hassasiyet gösterilmesi, “ÇED Raporu Hazırlanmalıdır” kararlarının gerekçe gösterilmeden verilmesi, Proje Tanıtım Dosyası üzerinde yüzeysel bir inceleme yapıldığı düşüncesine yol açacağından, keyfiyetin önüne geçilmesi amacıyla İl Müdürlüklerince verilen “ÇED Raporu Hazırlanmalıdır” kararı, çevresel etkileri somut verilerle ortaya konularak oluşturulan gerekçelerinin karar üst yazılarında belirtilmesi gerekmektedir.

MADDE 11 – Yönetmeliğin 16. Maddesi (2) no’lu fıkrasında yer alan hüküm ile Proje Tanıtım Dosyasının formata uygunluğu ile ilgili usuller belirlenmiştir. Format yönünden iade edilen dosya 15 takvim günü (yetkili firmanın kullanacağı toplam süre) içinde yeniden sunulmak zorundadır.

Dosyanın “eksiklik” yönünden incelenmesi Yönetmeliğin 16. Maddesi 3. Fıkrasında yer alan hüküm çerçevesinde başlatıldığında, Yönetmeliğin 16 (5) maddesinde belirtilen “180 takvim günü süre”, formatına uygun hazırlandığı tespit edilen ve ÇED İnceleme ve Değerlendirme süreci başlayan projelerde İl Müdürlüğü tarafından gerekli görülmesi halinde dosyadaki bilgiler dikkate alınarak ilgili kurum/kuruluşlara toplantı düzenlenmesi halinde dosyada tespit edilen eksikliklerin veya proje ve yerine ilişkin alınmış olan kurum/kuruluş görüşlerinde istenilen ilave bilgi/belge/çalışmaların tamamlanması için verilen süreyi ifade etmektedir.

“180 takvim günü süre” format yönünden eksiklik sürecini (15 takvim gününü) kapsamamaktadır.

MADDE 12 – Format eksikliği Bakanlıkça ÇED yeterlik verilmiş kurum/kuruluşa iletildikten sonra projeden vazgeçilmesi halinde, e-ÇED sistemi üzerinden yapılan başvurularda uygunluk kontrolü yapılması durumunda başvuru bedelinin geri ödenmeyeceği, fakat format kontrolü yapılmadığı veya kapsam itibari ile hatalı yapılan başvurular için geri ödemenin yapılması gerekmektedir.

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

MADDE 13 – ÇED Yönetmeliğinin 21. Maddesi “Proje Sahibinin Değişmesi ve Projenin Devri” kapsamında uygulamada birlikteliğin sağlanması ve yanlış uygulamaların önüne geçilmesi amacıyla aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

- Proje sahibinin değişmesi ve projenin devri yalnızca “ÇED Olumlu” kararı verilen projelerde geçerlidir. ÇED Yönetmeliği’nin kapsamı dışında değerlendirilen (Kapsam Dışı / Muaf görüşü verilen) projelerde ÇED Yönetmeliğinin 21. maddesi kapsamında “Proje Sahibi Değişikliği” yapılamaz. ÇED Kapsam Dışı / Muaf görüşü verilen faaliyetin, görüşe esas şartlarında (kapasite, çalışma alanı vb.) herhangi bir değişiklik olmaması ve üretim veya işletmeye başlanılmış olması şartı ile ÇED Kapsam Dışı/Muaf görüşü, yeni tüzel/gerçek kişi adına geçerliliğini devam ettirmekte olup talep edilmesi durumunda yeni gerçek / tüzel kişi adına ÇED Kapsam Dışı / Muaf görüşünün geçerliliğine dair yazı verilecektir.
- ÇED Yönetmeliğinin "Proje Sahibinin Değişmesi ve Projenin Devri" başlıklı 21 inci maddesi gereğince tesise ilişkin 2872 sayılı Çevre Kanunu, ÇED Yönetmeliği ve yürürlükteki mevzuat doğrultusunda tüm taahhüt ve sorumluluğun alınması adına tek bir gerçek / tüzel kişinin muhatap alınması, mülkiyetin birden fazla gerçek / tüzel kişide hisseler bazında ait olması durumunda **ÇED kararının hisseler bazında devrinin mümkün olmaması sebebiyle sorumluluğun tek bir firma ya da gerçek kişi tarafından üstlenilmesi gerekmektedir.**
- ÇED kararının mülkiyet sahibi olmayan kiracı adına düzenlendiği ancak herhangi bir nedenle mülkiyet sahibi ile kiracı arasında olan sözleşmenin feshedilmesi, projenin bir bütün olarak başka bir firmaya / kişiye kiralanması nedeniyle proje sahibinin değişmesi durumunda; ÇED kararının projeye ve proje alanına özel verilmesi sebebiyle mevcut durumda projenin devrini (işletme sorumluluğunu) yasal olarak üstlenen yeni proje sahibinin kira sözleşmesi ile ÇED kararına esas Nihai ÇED Raporu / Proje Tanıtım Dosyası ve eklerinde yer alan tüm husus ve taahhütleri kabul ettiğine dair taahhütnamesini ve taahhüdü imzalayan yetkilinin noter onaylı imza sirküleri ile Türkiye Ticari Sicil Gazetesini sunmasının yeterli olacağı, ÇED karar belgesi adına düzenlenen eski kiracı ile projenin devrini (işletme sorumluluğunu) yasal olarak üstlenen yeni proje sahibi arasında ayrıca bir devir sözleşmesi sunmasına gerek bulunmamaktadır.
- Maden ruhsatı ya da lisans devri sebebiyle proje sahibinin değişmesi durumunda; mevcut durumda projenin devrini yasal olarak üstlenen yeni proje sahibinin maden ruhsatı ya da lisans belgesi ile ÇED kararına esas Nihai ÇED Raporu / Proje Tanıtım Dosyası ve eklerinde yer alan tüm husus ve taahhütleri kabul ettiğine dair taahhütnamesini ve taahhüdü imzalayan yetkilinin noter onaylı imza sirküleri ile Türkiye Ticari Sicil Gazetesini sunmasının yeterli olacağı, ÇED karar belgesi adına düzenlenen eski ruhsat ya da lisans sahibi ile projenin devrini (işletme sorumluluğunu) yasal olarak üstlenen yeni proje sahibi arasında ayrıca bir devir sözleşmesi sunmasına gerek bulunmamaktadır.

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

MADDE 14 – ÇED süreci içerisinde, proje sahibinin değişmesi durumunda proje devrine ilişkin bilgi ve belgelerin sunulması halinde yeni proje sahibi adına ÇED süreci devam edebilecektir.

MADDE 15 – Halkın Bilgilendirilmesi ve Sürece Katılım Toplantısı (HKT) aşamasında İl Müdürlüğü tarafından düzenlenecek arazi inceleme tutanağının HKT tutanakları ile birlikte Çevrimiçi ÇED (e-ÇED) sistemine yüklenmesi gerekmektedir. Herhangi bir gerekçe ile yüklenmemesi durumunda ÇED sürecinin devamının sağlanması, ancak süreç tamamlanmadan arazi inceleme tutanağının yüklenmesi gerekmektedir.

MADDE 16 – Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlükleri tarafından verilecek görüşlerin; ÇED, Çevre Yönetimi, Tabiat Varlıklarını Koruma ve benzeri Şube Müdürlüklerinin değerlendirilmesini içerecek şekilde koordine edilerek hazırlanması gerekmektedir.

MADDE 17 – ÇED sürecinde görüşleri alınan kurum/kuruluşların yetkili uzmanlarının; ÇED Raporu'nun kapsamını belirleme aşamasında vermiş oldukları görüşün, hazırlanan ÇED Raporu'nda yer alıp almadığının İnceleme Değerlendirme Komisyonu Toplantısı (İDK) aşamasında verecekleri görüşte belirtmesi, belirtilen eksikliklerin Nihai ÇED Raporu'nda tamamlanıp tamamlanmadığına dair görüşlerinin de "İDK Sonrası Görüş Gir" kısmından yapılarak tüm aşamaları aktif takip etmesi, bu aşamada Bakanlığımızdan ayrı bir resmi yazı talep edilmeden görüşlerin e-ÇED sistemi üzerinden sisteme yüklenmesi gerekmektedir.

MADDE 18 – ÇED kararı bulunan ya da ÇED süreci devam eden projelerde ÇED alanlarında çakışma olması durumunda Bakanlığımıza yapılacak başvurunun ÇED süreci başlatılıp çevresel etkileri değerlendirilebilecektir.

MADDE 19 – Proje bedelinin ÇED Yönetmeliği Ek-1 ve Ek-2 Listelerinde yer alan faaliyetlerin gerçekleşmesi için gerekli olan ana ve yardımcı ünitelerin maliyetleri ve mülkiyet izin bedelleri esas alınarak belirlenmesi gerekmektedir.

MADDE 20 – Yönetmeliğin Ek-3 (Bölüm VII'de) ve Ek-4 (Bölüm VI'da) formatlarında istenen "faaliyet alanında ÇED yeterlik belgesi almış kurum/kuruluş tarafından yer incelemesi yapıldığını gösterir "ÇED Yer İnceleme Raporu" örneği ekte (Ek-1) yer almaktadır. Söz konusu raporun ÇED Yeterlik Belgesi alan kurum/kuruluşlar tarafından sahada düzenlenmesi, yer incelemesi tamamlanınca ÇED Yeterlik Belgesi alan kurum/kuruluş ile birlikte proje sahibi yetkilisi veya (varsa) ilgili Muhtar veya İl müdürlüğü temsilcisi tarafından imza altına alınması gerekmektedir. Bununla birlikte, ÇED Yeterlik Belgesi Tebliği (RG: 31.12.2022 | 32060) Ek-3, Madde 13 hükmünde yer alan "incelemeden en az 5 iş günü önce yazılı bilgi verme" yükümlülüğü de devam etmektedir.

MADDE 21 – ÇED Olumlu Kararı (Ek1 kapsamında) bulunan Projelerle ilgili Yönetmelik Değişikliği kapsamında inşaat öncesi ve işletme sonrası Proje İlerleme Raporu sunma yükümlülüğü kaldırılmıştır.

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

05.03.2026 tarihi öncesinde ÇED Olumlu (Ek1 kapsamında) kararı bulunup inşaat öncesi proje ilerleme raporu sunulan projeler ile ilgili yönetmeliğin lehte hükümleri çerçevesinde inşaat öncesi Proje İlerleme Raporu sunulmasına gerek bulunmamaktadır.

İlk Proje İlerleme Raporu inşaata başlama tarihinden itibaren ÇED yeterlik Tebliğinde belirtilen süre içerisinde sunulur, devamında ise işletme aşamasına geçilene kadar komisyonda belirlenen periyodlarda, ÇED Olumlu Karar tarihi esas alınarak sunulmaya devam edilir.

Proje İlerleme Raporu periyodu 3 ayı geçmeyecek şekilde belirlenecektir.

MADDE 22 – Şirketlerin ticari sırlarının/verilerinin ve şirket yöneticilerinin kişisel verilerinin korunması adına, Yönetmeliğin Ek 3 ve Ek 4 Genel Formatlarının ekler bölümünde yer alan “Vekâlet, İmza Sirküleri ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi”nin e-ÇED sisteminde yer alan “Yayınlanmayacak Dokümanlar” bölümüne eklenmesi gerekmektedir.

MADDE 23 – ÇED Kapsam Dışı/Muaf hakkı bulunan projeler ile ilgili başvuruların değerlendirilmesinde uygulamada birlikteliğin sağlanması; iş ve işlemlerin daha sağlıklı, etkin ve hızlı bir şekilde yürütülebilmesi için tüm başvuruların Çevrimiçi ÇED süreci yönetim sistemi (e-ÇED) üzerinden Valiliklere (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü) yapılması gerekmektedir.

MADDE 24 – Gerçekleştirilmesi planlanan projelere ilişkin Bakanlık/İl Müdürlüğü tarafından verilmiş “ÇED Olumlu” kararına esas koordinatlarla sınırlandırılan ÇED proje alanı bir bütündür, bölünemez. Bu alan, proje sahibi tarafından farklı bir projenin ana ve yardımcı ünitelerini yapmak üzere başka bir yatırımcıya belirli kısımlara bölünmek suretiyle parçalanamaz.

ÇED kararı, Çevre izin/lisans süreçlerinde, ÇED kararına esas Nihai ÇED Raporu/Proje Tanıtım Dosyasında belirtilen taahhüt ve sorumluluklarının ÇED kararı verilen proje sahibinde kalması ve projede değişiklik ve/veya kapasite artışı yapılmaması koşuluyla kiralama, rödevans vb. işlemini yapan gerçek ve tüzel kişiler tarafından kullanılabilir.

MADDE 25 – Bilindiği üzere; 2872 sayılı Çevre Kanunu; 13/5/2006 tarihli ve 26167 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren, 26/4/2006 tarihli ve 5491 sayılı "Çevre Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"la değiştirilmiş olup Kanunda yazılı fiiller hakkında verilecek idari nitelikteki cezalar getirilmiştir.

Bu doğrultuda 13.05.2006 tarihinden sonra Çevresel Etki Değerlendirmesi sürecine başlamadan veya bu süreci tamamlamadan inşaata başladığı ya da faaliyete geçtiği tespit edilen yatırımlara idari nitelikteki para cezalarının uygulanması, bu tarihten önce inşaata başladığı ya da faaliyete geçtiği belirlenen yatırımlara ise idari nitelikteki para cezalarının uygulanmaması gerekmektedir. Ancak ÇED Kararı verilinceye kadar Kanunun 15. Maddesi hükmü gereği faaliyet durdurma işlemi yapılması esastır.

Kapsam Dışı/Muaf görüşü veya ÇED Kararı bulunan projelerde değişikliğe gidilerek Ek-1 ve Ek-2 Listesi kapsamında başvurunun başlamasına müteakip mevcut ÇED kararı veya Kapsam dışı/Muaf görüşüne esas faaliyete ilişkin inşaat süreçleri ve üretim devam edebilecektir.

Süre verilmesi ve faaliyetin durdurulması, 2872 sayılı Çevre Kanunu’nda (Değişik: 26/4/2006-5491) öngörülen cezaların uygulanmasına engel teşkil etmemektedir.

T.C.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

MADDE 26 – ÇED kararı ya da “ÇED Kapsam Dışı” görüşü alındıktan sonra herhangi bir faaliyet / inşaat çalışmasına başlanmamış projelerde; kapasite artışı yapılması planlanarak Ek-1 ve Ek-2 Listesi kapsamına girmesi durumunda kapasite artışı projesi olarak değil planlanan yeni kapasite kapsamında sıfırdan yeni bir proje olarak başvuru yapılır ve toplam proje bedeli dikkate alınır.

Diğer taraftan ÇED kararı ya da “ÇED Kapsam Dışı” görüşü alındıktan sonra faaliyete / inşaatına başlanan projelerde ise; kapasite artışı yapılması durumunda Ek-1 ve Ek-2 Listesi kapsamına girmesi halinde inşaat aşaması sürecinde kapasite artışına konu inşaat ve faaliyetlerin durdurularak idari yaptırımların uygulanması ve Yönetmeliğin 20. maddesi kapsamında “kapasite artışı projesi” olarak başvuru yapılması gerekmektedir.

MADDE 27 – Madencilik faaliyeti kapsamında olmayan projelerde yatırımın inşaat çalışmaları sırasında temel kazısı, yol, tünel, altyapı vb. için yapılacak patlatma işlemleri tek başına ÇED Yönetmeliği kapsamında yer almamaktadır.

Bu itibarla ÇED kararı verilen (ÇED Olumlu/ÇED Gerekli Değildir/ÇED Kapsam Dışı) projelerin altyapı çalışmalarında yapılacak olan patlatma işlemleri gibi ÇED Yönetmeliğinde yer almayan patlatma faaliyetleri için Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 87/12028 sayılı Tüzük ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine göre hazırlanmış olduğu Patlayıcı Maddeler Birleştirilmiş Genelgesi'nin "1.7. Patlatma Yapılacak Yerle İlgili Çevre Tahkikatı" bölümünde belirtilen hüküm dikkate alınarak patlatma tasarımı ve çevresel riskler analiz edilerek firma tarafından hazırlanan "Patlatma Paterni, Titreşim, Gürültü ve Toz Emisyonu Değerlendirme Raporu" nun Valiliklere (Çevre, Şehircilik ve İklim Müdürlüğü) sunulması, patlatma işlemlerinin çevresel etkilerinin (hafriyat miktarı, toz, gürültü, vibrasyon, hava şoku, taş savrulması, su kaynaklarına etkisi vb.) başta 30.11.2022 tarihli ve 32029 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Çevresel Gürültü Kontrol Yönetmeliği hükümleri olmak üzere diğer ilgili meri mevzuat (Çevre Kanunu'na istinaden yürürlüğe giren yönetmelikler) çerçevesinde irdelenmesi, anılan rapor doğrultusunda yapılan hesaplamaların sınır değerleri sağlayıp sağlamadığına ilişkin değerlendirmenin yapılarak (muafiyetlerin devri kapsamında) gerekli görüş yazısının Valiliklerce (Çevre, Şehircilik ve İklim Müdürlüğü) verilmesi gerekmektedir.

MADDE 28 – Bilindiği üzere ÇED Yönetmeliği 4. Madde Tanımlar Başlığı altında Yatırıma başlama; *“Yapılması planlanan proje için alınmış olan ÇED Olumlu kararı sonrasında, karara konu projede yer alan ana veya yardımcı ünitelerinin, mer’i mevzuat kapsamında gerekli izinleri alındıktan sonra inşa faaliyetlerine başlanılmasını veya üretime geçilmesini”* şeklinde ifade edilmektedir.

Bu doğrultuda yürürlükteki mevzuat kapsamında gerekli izinler alındıktan sonra ÇED Olumlu kararına esas proje alanı sınırları içerisinde ana ve yardımcı ünitelerde dahil olmak üzere alana fiili müdahaleleri içeren hafriyat, yol yapımı, deplase işlemi de dahil olmak üzere su, enerji nakil, kanalizasyon hattı tesis etme, projeye konu sondaj faaliyeti gibi çalışmaları kapsayan inşa faaliyetlerine başlanılması veya üretime geçilmesi yatırıma başlama olarak kabul edilir.

T.C.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

MADDE 29 – ÇED Yönetmeliği 18. madde 3. bendi; *“Proje sahibi “ÇED Olumlu” kararını aldıktan sonra, projede planlanan bu Yönetmeliğe tabi değişiklikleri Bakanlığa veya ilgili il müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür.”* gereğince “ÇED Olumlu” kararı verilen projelerle ilgili yapılacak her türlü değişikliklerin proje sahibi ya da yetkilendirilen çevre danışmanlık firması tarafından Bakanlığa bildirilmesi gerekmektedir.

MADDE 30 – Yönetmeliğin 24. Madde 1. bendinin (g) fıkrasının uygulanmasına ilişkin olarak; *“ÇED Olumlu”* kararı bulunan projelere ilişkin revizyon talepleri için Bakanlığa/İl Müdürlüğüne dilekçe ile başvuru yapılması ve başvurunun Bakanlık/İl Müdürlüğü tarafından 24. Madde 1. bendinin (g) fıkrası kapsamında değerlendirmeye alınmasına dair görüşünden sonra revizyon başvuru bedelinin yatırılması gerekmektedir.

MADDE 31 – Vaziyet planı değişikliği sadece ÇED Yönetmeliği kapsamında ÇED kararı verilen projeler için değerlendirilir.

MADDE 32 – Bilindiği üzere 13.02.2009 tarihli ve 2009/7 sayılı Genelgesinde; *“Diğer taraftan; Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararlar hakkında yürütmenin durdurulması/iptal kararları, hakkında ÇED Olumlu Kararı verilen ÇED Raporunun bir ya da birkaç bölümüne ilişkin ise ve yürütmenin durdurulması/iptal kararı, ÇED Raporunun diğer bölümlerini olumsuz yönde etkilemiyor, yani Kararın tümünün yeniden ele alınıp değerlendirilmesini gerektirmiyorsa, ÇED Raporunun hazırlanmasına ilişkin tüm sürecin en baştan tekrarlanmasına gerek bulunmamaktadır.”* denilmektedir

Bu minvalde 2009/7 Genelgesi kapsamında Bakanlığa dilekçe ile başvuru yapılması ve Bakanlık tarafından başvurunun değerlendirmeye alınmasına dair görüşünden sonra 2009/7 başvuru bedeli dekontu ile ÇED Raporunun e-ÇED sistemi üzerinden sunulması esastır.

MADDE 33 – ÇED Raporu Özel formatı verildikten sonra, ÇED süreci içerisinde kapasite artışı, makine ve teçhizat değişikliği veya ilavesi vb. sebeplerle proje bedelinde artış olması ve bu artışın da ödenen ÇED Raporu Özel Format bedelini değiştirmesi durumunda, ödenen format bedeli ile artıştan sonra ödenmesi gereken format bedeli arasında oluşacak fark, güncel yıl bedeli üzerinden hesaplanarak fark bedelinin yatırıldığına ilişkin dekontun Bakanlığa sunulması gerekmektedir. ÇED Raporu Özel Format Bedeline ilişkin dekontlarda e-ÇED sisteminde kayıtlı proje ID’sinin yer alması gerekmektedir.

MADDE 34 – Halihazırda işletmede olan faaliyetlerin kapasite artışına konu yaptıkları ÇED başvurularında, şayet söz konusu faaliyet çevre iznine tabi ise, mevcut faaliyet için alınmış Uygunluk Yazısı, Geçici Faaliyet Belgesi veya Çevre İzin veya Çevre İzin ve Lisans Belgesinin ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyası’nda yer alması gerekmektedir.

MADDE 35 – ÇED Yönetmeliği 14. madde (6) bendi ile 17. madde (3) bendinde; *“Yatırıma başlanılmamış olan projeler için verilen “ÇED Olumlu” kararları, proje sahibinin talebi ve talebin Bakanlık tarafından uygun görülmesi halinde geçersiz sayılır. Bu şekilde geçersiz sayılan kararlar Bakanlık ve İl Müdürlüğü tarafından internet sayfasında ilan edilir.”* denilmekte olup bu tür durumlarda İl Müdürlüğü tarafından yerinde tespit inceleme yapılarak alana fiziki müdahale edilmemesi şartı aranır. Yapılan tespit neticesinde Ek-1 kapsamında verilen kararlar Bakanlıkça, Ek-2 kapsamında verilen kararlar İl Müdürlüğünce geçersiz sayılır.

T.C.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

MADDE 36 – Bina türü yapı ve tesislerde; proje bedellerinin daha sağlıklı belirlenebilmesi için Bakanlığımız Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı'nca yayımlanan ve başvuru tarihinde yürürlükte olan "Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ"de belirtilen birim maliyetlerinin esas alınması, proje bedellerinin bu tutar altında olmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir.

Ancak bu kapsamda yer almayan projelerde beyan edilen bedellerde tereddüt hasıl olması durumunda ise Valilikçe bir komisyon oluşturularak proje bedellerinin belirlenmesi ve idari yaptırıma konu işlemlerin bu bedeller üzerinden uygulanması gerekmektedir.

MADDE 37 – Bakanlığımızda ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesi kapsamında ÇED süreci devam eden projeler için ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesi kapsamında veya revizyona ilişkin herhangi bir başvurunun Valiliklerce (Çevre, Şehircilik ve İklim Müdürlüğünce) kabul edilmemesi gerekmektedir.

MADDE 38 – Çevrimiçi ÇED süreci yönetim sistemi (e-çed) üzerinde devam eden Ek 1 projelerinin ÇED süreçlerini yürüten Bakanlıkça yetkilendirilmiş ÇED firmasının süreç devam ederken herhangi bir nedenle proje sahibi tarafından değiştirilmesi durumunda, ÇED Yeterlik Tebliğ'inde verilen süre içerisinde başvurulması halinde, ÇED süreci proje sahibinin yetki verdiği Bakanlıkça yetkilendirilmiş yeni ÇED firması tarafından kaldığı yerden yürütülebilir.

MADDE 39 – İl müdürlükleri tarafından halkın görüş ve önerilerini almak üzere askı ilanına gönderilen komisyon tarafından incelenerek son şekli verilen ÇED raporunun, ilgili muhtarlıklardan ilanın gönderildiği tarih itibariyle 20 takvim günü içerisinde ilan edildiğine dair bilginin gelmemesi halinde, İl Müdürlüğü ve Kaymakamlıklarda yapılan ilanlar ile sürece devam edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sektörel Uygulamalara İlişkin Esaslar

MADDE 40 -

Atık ve Kimya Tesisleri Projeleri:

(1) Atıl yatırımların önlenmesi ve yatırımcıların ihtiyaçları doğrultusunda doğru yönlendirilmeleri, mevzuatta yer alan teknik ve idari gerekliliklere uygun olarak tesislerin kurulabilmesi hususları dikkate alınarak ÇED Yönetmeliği Ek-1 ve Ek-2 Listesinde yer alan;

- a) Düzenli depolama/katı atık bertaraf, atık yakma (*Oksitlenme yoluyla yakma, piroliz, gazlaştırma, plazma vb. termal işlemler*) tesisleri için yapılacak ÇED Başvurularında, proje ile ilgili Mahalli Çevre Kurulu (MÇK) Kararı ile Bakanlığımızın Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü'nden onaylı fizibilite raporu ve onay yazısının ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyası'nda yer alması gerekmekte olup, bahse konu bilgi/belge olmadan başvuru yapılan projelerin ÇED süreçleri başlatılmaksızın iade edilmesi gerekmektedir.
- b) Depolama tesisi kurma zorunluluğu bulunan ve dışarıdan atık almamak kaydıyla sadece kendi tesisinde oluşan atıkların bertarafı amacıyla düzenli depolama tesisi kurmak isteyen termik santral, demir-çelik, gübre ve asit fabrikaları gibi büyük ölçekli sanayi tesislerinin ÇED başvurularında Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmeliğin

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

11'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde tanımlanan ön fizibilite raporu zorunluluğu aranmamakta olup, bu tür tesislerde MÇK Kararı istenilmeden ÇED sürecinin başlatılması gerekmektedir.

- c) ÇED Yönetmeliği Ek-1 veya Ek-2 Listesi'nde yer alan biyogaz/biyometanizasyon, mekanik ayırma ve kompost tesislerine konu ÇED süreçlerinde Bakanlığımız Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü'nden onaylı fizibilite raporu ve onay yazısının; Ek-1 Listesi'nde yer alan projelerde ÇED Raporu'nda, Ek-2 Listesi'nde yer alan projelerde ise en geç karar aşamasına kadar sunulacak nihai Proje Tanıtım Dosyası'nda yer alması gerekmektedir.

(2) Atıkları beraber yakan çimento fabrikalarının Atıkların Yakılmasına İlişkin Yönetmelik'te yer alan özel hükümler kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Düzenli depolama/katı atık bertaraf tesisleri ile atık yakma (oksidlenme yoluyla yakma, piroliz, gazlaştırma, plazma vb. termal işlemler) tesislerinde alan genişlemesi olmaksızın yalnızca kapasitelerinde artış yapılması durumunda, mevcut MÇK kararı geçerli olup, yeni bir MÇK Kararı alınmasına gerek bulunmamaktadır.

(3) Biyokütle-atık durumuyla ilgili olarak, bu genelge yayım tarihi itibarıyla geçerli olmak üzere;

- a) Atık Yönetimi Yönetmeliği (AYY) Ek-4 Atık Listesinde atık kodu tanımlarında parantez içerisinde (1) olarak belirtilenler için yapılmış olan "Bu atıkların TS EN ISO 17225 standart serisine uygun olduğunun TÜRKAK tarafından akredite uygunluk değerlendirme kuruluşlarınca belgelenecek Bakanlığa sunulması halinde, bu Yönetmeliğin 2. maddesinin ikinci fıkrasının (ğ) bendine göre atık olarak değerlendirilmez, biyokütle olarak değerlendirilir." açıklaması ile AYY'nin 2. Maddesinin 2. Fıkrasında yer alan "Bu yönetmelik hükümleri; ...ğ) Tarım ormancılık faaliyetlerinde veya doğaya zarar vermeyen ve insan sağlığını tehdit etmeyen prosesler ya da metotlar aracılığıyla biyokütleden enerji üretiminde kullanılan diğer doğal ve zararsız tarımsal veya ormancılık madde ve malzemelerini, ...kapsamaz." hükmü dikkate alınarak, biyokütle kapsamına giren atıklar ısıl gücü (MW_t) dikkate alınarak ÇED Yönetmeliği Ek-1 ve Ek-2 Listelerindeki ilgili maddelerine göre değerlendirilir.

Çeltik sapı, pirinç kabuğu, ayçiçeği sapı, haşhaş küspesi, pamuk artığı, ormancılık artıkları, pamuk koza sapı, meyve çekirdeği, fındık kabuğu, mısır sapı, kanola sapı, zeytin çekirdeği, kamyş, kavuz, domates sapı vb. tarım ve ormancılıktan kaynaklanan ve herhangi bir işleme tabi tutulmamış bitkisel atıklar için TS EN ISO 17225 standart serisine uygun olduğuna dair belge aranmaz.

- b) Aynı tesiste; atıktan ve biyokütleden enerji kazanımı amacıyla projelendirilmiş faaliyetlerde biyokütle ile diğer atıkların birlikte işlem görmesi durumunda tamamı atık olarak dikkate alınıp, ÇED Yönetmeliğinin Ek-1 ve Ek-2 Listelerindeki ilgili atık maddelerine göre değerlendirilerek ÇED süreci yürütülür.

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

- c) Biyokütleden mangal kömürü, nargile kömürü, aktif karbon üretimi, kapasitesine göre ÇED Yönetmeliği Ek-1 listesi 12. Maddesinin (c) bendi, Ek-2 Listesi 5. Maddesinin (c) bendi kapsamında değerlendirilir.

(4) ÇED Yön Ek-1 listesi 29. madde ile Ek-2 Listesi 3. Maddede belirtilen depolamalarda:

- a) "... (perakende satışa hazır halde ambalajlı ürün depolama alanları hariç)" ifadesi, mevzuat hükümleri/çevresel riskler dikkate alınarak ambalajlanmış ürünlerde ambalaj hariç olmak üzere maksimum miktarlar; katı ürünler için 25 kg, sıvı ürünler için 25 lt, basınçlı kaplarda yapılacak gaz depolamalarında 12 kg'lık ürünlerin diğer hammadde ve/veya ürünlerden ayrı olarak depolandığı bağımsız alanları ifade etmektedir. Ambalajlı ürünler ile bu kapsama girmeyen ürünlerin aynı depoda depolanması durumunda, toplam depolama miktarına bunlar dahil edilir.
- b) Perakende kapsamına girmeyen ürünlerin raflarda depolanması durumunda, ÇED Yönetmeliği'nde belirtilen depolama hacmi eşik değerleri kapsamında değerlendirme yapılırken; depolama kaplarının boyutlarına göre hesaplama yapılması, havalandırma, güvenlik boşluk mesafeleri, sızıntı veya dökülme riskine karşı raflarda sızdırmaz tepsi veya havuzlama sistemi oluşturulması, paletlerin hesaplama dahil edilmemesi, bunu destekleyecek bilgi ve belgeler dikkate alınması gerekmektedir.
- c) Tanklarda yapılan depolamada, tankın tüm hacmi esas alınır.

MADDE 41 -

Enerji Yatırımları Projeleri:

- (1)** ÇED Yönetmeliğinin Ek listelerinde olup, eşik değer altında yer alan Güneş Enerji Santralleri (GES) ile ilgili olarak;

- a) Bitişik veya proje alanı dış sınırından itibaren 1 km'lik etki alanı içerisinde aynı gerçek / tüzel kişiye ait projelerin alansal toplamına göre değerlendirme yapılması;
- b) Bitişik veya proje alanı dış sınırından itibaren 1 km'lik etki alanı içerisinde olup, farklı gerçek/tüzel kişilere ait projelerde ise her bir projenin alan büyüklüğü özelinde değerlendirme yapılması;

- (2)** ÇED Yönetmeliği Ek-1 ve Ek-2 listelerinde yer alan güneş enerji santrallerinin bitişik veya 1 km'lik sınır içerisinde aynı yatırımcı tarafından kurulması durumunda her projenin ÇED sürecinin ayrı yürütülebileceği ancak kümülatif etkilerin ise 1 km'lik etki alanı içerisinde kalan projelerin çevresel etkilerinin birlikte değerlendirilmesi;

- Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği'ne tabi olan Lisanslı GES ve Lisanslı RES projeleri için ÇED Yönetmeliği Ek-1/Ek-2 listesi kapsamında yapılan ÇED başvurularında Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanlığı (EPDK) tarafından verilen Ön Lisans şartının aranması, proje bilgilerinin Önlisans Belgesi ile uyumlu olması,

T.C.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

- Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği'ne tabi olan Lisanssız GES ve Lisanssız RES projeleri için ÇED Yönetmeliği Ek-1/Ek-2 listesi kapsamında yapılan ÇED başvurularında Enerji İşleri Genel Müdürlüğü (EİGM) tarafından uygun bulunan "Güneş/Rüzgâr Enerjisine Dayalı Üretim Tesisine İlişkin Teknik Değerlendirme Raporu (TDR)"nın istenmesi, proje bilgilerinin Teknik Değerlendirme Raporu ile uyumlu olması,
- (3) Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği'nin 5. maddesinin (1). fıkrasının (h) bendi kapsamında yer alıp, kapsam dışı Lisanssız GES projelerinde, Teknik Değerlendirme Raporunun istenilmesi,
- (4) Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği'nin 5. maddesinin (1). fıkrasının (ç) bendi hükmü kapsamında yer alıp, ÇED Yönetmeliği gereği kapsam dışı kapsamına giren GES başvurularında Teknik Değerlendirme Raporunun istenilmemesi,
- (5) Elektrik enerjisini depolayabilen ve depolanan enerjiyi sisteme verebilen tesisler olarak nitelendirilen "Elektrik Depolama Tesisleri (EDT)" ÇED Yönetmeliği'nin Ek-1 ve Ek-2 listesinde yer almamakta olup, söz konusu tesisler ile ilgili olarak ÇED Yönetmeliği hükümlerinin uygulanmaması,
- (6) Elektrik Depolama Tesisleri her ne kadar tek başına ÇED Yönetmeliği kapsamında yer almasalar da, bu tesislerin inşaat ve işletme faaliyetleri esnasında oluşabilecek çevresel etkilerinin (*ne kadar arazi kullanılacağı, arazinin vasfı, açığa çıkacak hafriyat miktarı, toz, gürültü, katı-sıvı atıklar, en yakın yerleşim yerlerine, varsa hassas alanlara, toprak ve su kaynaklarına etkileri, depolama tesisinin ömrü, ekonomik ömrünü tamamlayan bataryaların bertarafının ya da geri kazanımının nasıl sağlanacağı gibi hususların*) Çevre Kanunu'na istinaden yürürlüğe giren yönetmelikler doğrultusunda değerlendirilmesi, alınacak önlemlerin belirlenmesi,
- (7) Elektrik Depolama Tesisinin herhangi bir üretim tesisine (GES veya RES tesisine) bütünleşik olarak kurulması durumunda; faaliyet sahibi adına EPDK tarafından ön lisans verildikten sonra, ÇED Yönetmeliğinin Ek-1 listesi kapsamında kalması durumunda Bakanlığımız, Ek-2 listesi kapsamında olması durumunda da ilgili İl Müdürlüğüne başvuru yapılması, ÇED Olumlu Kararı alınmadan faaliyete başlanılmaması,
- (8) Jeotermal kaynaklı karbondioksit üretim ve depolama tesisi projelerinin Ek-2 madde 54 kapsamında değerlendirilmesi,
- (9) Jeotermal kaynağın hangi amaç için kullanılacağı belli olması durumunda (arama-çıkarma-kullanma sürecini kapsayacak şekilde), ÇED Yönetmeliği'nin Entegre projeler başlıklı 25. Maddesi gereği, entegre proje olarak ÇED sürecinin başlatılabileceği,
- (10) RES Projelerinde inceleme değerlendirme sürecinde dikkat edilecek hususlar;
- Elektrik Depolama Tesisi (EDT) ile birlikte başvurusu olan Rüzgâr Enerji Santralleri projelerinde Önlisans Belgesinde EDT ile ilgili bilgilerinde bulunması ve ÇED Başvuru Dosyası /Proje Tanıtım Dosyası ile uyumlu olması,

T.C.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

- Proje kapsamındaki ulaşım altyapı planının (Lisans alanına ulaşım yolu, türbinler arası bağlantı yollarının harita üzerinde ve kml'de gösterilmesi, ilgili başlıklarda açıklamaların yapılması, kullanılacak ulaşım yolları ile ilgili kurumun görüşünün alınması -Karayolları Bölge Müdürlüğü/İl Özel İdare vd.) istenilmesi,
- Lisanssız RES Projelerinde ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyası eklerinde yer alacak koordinat listesine ilave bir sütun şeklinde projenin ITRF uzantılı koordinat bilgilerinin de yer almasının sağlanması,
- RES/RES+EDT projelerinde yapılacak topraklama ve paratoner kurulması ile ilgili yapılacak arazi işlemlerinin ÇED Başvuru Dosyasında/Proje Tanıtım Dosyasında yer alması,
- Sadece RES projesi olması durumunda; Projenin teknik özelliklerinin, kullanılacak türbin sisteminin nereden temin edileceği, sistemin nasıl kurulacağı, türbinler arası mesafe, kullanılacak türbin sayısı, türbin tasarım özellikleri, (*modeli, kule yüksekliği, kanat çapı-boyu, platform alanı, süpürme alanı vb.*), tesisin faaliyet aşamasındaki ana üretim kapasitesi, elektrik bağlantı hattı vb. tesiste kullanılacak yardımcı maddeler cinsi, miktarı, vb. bilgilerin yer alması,
- RES+EDT projesi olması durumunda; Projenin teknik özelliklerinin, kullanılacak türbin sisteminin ve bataryaların nereden temin edileceği, sistemin nasıl kurulacağı, depolama yönteminin nasıl olacağı, hangi soğutma sisteminin kullanılacağı, türbinler arası mesafe ve depolama tesislerinin nasıl konumlandırılacağı, kullanılacak türbinlerin ve EDT ünite sayısı, tasarım özellikleri, (*modeli, kule yüksekli, kanat çapı-boyu, platform alanı, süpürme alanı, EDT boyutları ve kurulacağı alan büyüklüğü, batarya sayısı, kapasitesi vb*), tesisin faaliyet aşamasındaki ana üretim kapasitesi, elektrik bağlantı hattı vb. tesiste kullanılacak yardımcı maddeler cinsi, miktarı, vb. bilgilerin yer alması,
- RES/RES+EDT projelerinde ve enerji bağlantı hatlarının bakımı için ne gibi işlemler yapılacağı, kullanılacak malzemeler, çıkacak atıkların tür (akü, pv, yağ atık vs.) ve miktarları, özellikleri ve nasıl bertaraf edileceği çevreyi etkileyebilecek olası sorunların belirlenmesi, alıcı ortamla etkileşimi, kümülatif etkilerin belirlenmesi, çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin azaltılması için alınacak önlemlerin yer alması,
- Meydana gelen elektrik - magnetik alanlar ve şiddetleri, etkileri, alınacak önlemler, ulusal ve uluslararası standartlar ile kıyaslanması, çevreyi etkileyebilecek olası sorunların belirlenmesi, alıcı ortamla etkileşimi, kümülatif etkilerin belirlenmesi, çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin azaltılması için alınacak önlemlerin yer alması,
- Işık yansımalarına (gölge ve titreşimler), yıldırım çarpmasına karşı alınacak tedbirler, çevreyi etkileyebilecek olası sorunların belirlenmesi, alıcı ortamla etkileşimi, kümülatif etkilerin belirlenmesi, çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin azaltılması için alınacak önlemler, Güvenliği tehlikeye atabilecek riskler (yangın, yıldırım çarpması, buz atması vb) ile; kule ve/veya kanatlarda çarpışma önleyici alınacak önlemler, çevreyi etkileyebilecek olası sorunların belirlenmesi, alıcı ortamla etkileşimi, kümülatif etkilerin belirlenmesi, çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin azaltılması için alınacak önlemlerin yer alması,
- Proje ünitelerinin işletilmesi sırasında oluşacak gürültü kaynak seviyesi, arka plan ölçümleri, çevreyi etkileyebilecek olası sorunların belirlenmesi, alıcı ortamla etkileşimi, kümülatif etkilerin (*varsayılmazda kurulu/inşaatı devam eden rüzgar enerji santrali projeleri ile birlikte*) belirlenmesi, çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin azaltılması için alınacak önlemlerin yer alması,

T.C.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

- Projenin işletilmesi aşamasındaki faaliyetlerden insan sağlığı ve çevre açısından riskli ve tehlikeli olanlar, alınacak önlemler; sağlık koruma bandı mesafesi; flora-fauna türleri üzerinde olabilecek etkileri ve alınacak önlemler; proje alanı ve yakınında arı, kuş ve yarası gibi türler açısından önemli alanların ve bu alanlar üzerine olası etkilerin belirlenmesi (*Ornitolojik değerlendirme çalışması hakkında bilgi verilmesi*), çevreyi etkileyebilecek olası sorunların belirlenmesi, alıcı ortamla etkileşimi, kümülatif etkilerin belirlenmesi, çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin azaltılması için alınacak önlemler, (*RES Faaliyetleri Değerlendirme Formatı ile Biyolojik Çeşitlilik kapsamında Raporu gerekli değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir*) risk-etki-tepki matrisinin oluşturulması,
- İşletme aşamasında projenin iklim üzerindeki etkisi (sera gazı emisyonlarının niteliği ve büyüklüğü) ve projenin iklim değişikliğinden nasıl etkileneceği, İşletme aşamasında iklim değişikliğine bağlı projeye ilgili afet veya kaza riski bilgilerinin yer alması,
- RES+EDT projelerinde İş Sağlığı Güvenliği Uzmanı tarafından Yangına Karşı Güvenlik Planı ve Acil Eylem Planı hazırlanarak sıcaklık sensörü, yangın söndürme sistemi, havalandırma sistemi, aydınlatma sistemi hakkında bilgileri içeren raporun ÇED Raporu/Proje Tanıtım Dosyasında incelenmesi,
- RES+EDT projelerinde kullanılan bataryaların bertarafına yönelik değerlendirmelerin yer alması,
- Projenin yapılacağı yerin konumuna ve hassasiyet durumuna göre hukuki bir süreçte mahal verilmemesi amacıyla Valiliklerce (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlükleri) belirlenecek ilgili kurum/kuruluş görüşlerinin ÇED süreci içerisinde alınması,
- Lisanslı RES projelerinde Önlisans Alanının; Lisanssız RES projelerinde Teknik Değerlendirme Raporu (TDR)'nda belirtilen saha koordinatların, ÇED alanı olarak değerlendirilmesi,
- ÇED süreci içerisinde görüş istenilen dış kurumlar (Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü vb.) tarafından gönderilen görüşlerde türbin ve/veya elektrik depolama tesisi (EDT) ünite yerlerinin uygun bulunmadığının belirtilmesi durumunda, ÇED alanı değişikliği yapılmaksızın yatırımcı firma tarafından ÇED alanı içerisinde kalacak şekilde projede yapılacak revizyonlarda ilgili kurumlardan ÇED süreci tamamlanıncaya kadar tadil yapılması (Önlisanslı proje olması durumunda EPDK Başkanlığınca Önlisans tadilinin uygun bulunduğu dair kurul kararı, Lisanssız proje olması durumunda ise EİGM'nce uygun bulunan Teknik Değerlendirme Raporu revizyonu) ve değişikliğe konu ünitelerin yeni koordinatları için ilgili dış kurum görüşlerinin tekrar alınması koşuluyla ÇED sürecinin yürütülmesi,
- Önlisans / TDR' de konum bilgileri yer almayan şalt, ulaşım /bağlantı yolları, bitkisel/hafriyat toprağı depolama alanı gibi yan tesis yerlerinde olabilecek değişikliklerde ise revizyon isteyen ilgili kurumun yeni alana yönelik uygunluk görüşü alınarak sürece devam edilmesi,

(11) Rüzgâr ölçüm tespit çalışmaları kapsamında yapılacak Rüzgâr Ölçüm Direklerinin kurulması faaliyeti; 29.07.2022 tarihli ve 31907 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren ÇED Yönetmeliği Madde 24-d) maddesi kapsamında, AR-GE çalışmaları olarak değerlendirildiğinden ve Rüzgâr Ölçüm Direği kurma faaliyetinin tek başına ÇED

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

Yönetmeliğinin Ek-1 ve Ek-2 listelerinde yer almadığından, ÇED Yönetmeliği kapsamında yapılacak bir işlem bulunmadığı;

(12) Enerji yatırımlarında (minimum proje bedeli), Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunca son yayımlanan yürürlükteki Kurul Kararı'nda belirtilen kaynak türüne göre toplam birim yatırım tutarı üzerinden değerlendirme yapılması,

(13) ÇED Olumlu kararı sonrasında yapılan revizyonlarda; öncelikle lisanslı projelerde Önlisans tadili uygunluk yazısının ve kurul kararının, Lisanssız projelerde ise değişikliğe esas Teknik Değerlendirme Raporunun istenilmesi; ayrıca ÇED alanı içerisinde kalacak şekilde ünitelerde (Türbin, EDT, Şalt, Regülatör, Panel, Ulaşım Yolu, Jeotermal Üretim/ Reenjeksiyon Kuyusu vb.) yapılan yer değişikliklerinde; ÇED alanı içerisinde kalacak şekilde alansal değişiklik veya koordinat dönüşümünden kaynaklı revizyon yapılmasında veya vaziyet planı değişikli olması halinde, Proje Revizyon Bedelinin istenilmesi gerekmektedir.

MADDE 42 -
Madencilik Projeleri

(1) Madenlerin aranması, çıkarılması ve işletilmesine ilişkin projelerle ilgili ÇED başvurularının; madenin aranması, çıkarılması ve işletilmesinde hak sahibi olan kapasite artışı projeleri de dahil olmak üzere ruhsat sahibi tüzel/gerçek kişiler tarafından yapılması gerekmekte olup, rödovansçılar tarafından yapılacak başvurular değerlendirmeye alınmaksızın iade edilecektir.

(2) ÇED kararı alınarak faaliyete başlanılmış madencilik projelerinde;

Ruhsatın MAPEG tarafından iptal edilmesi veya sona ermesi durumunda ve 5 yıllık süre içerisinde ruhsat sahasının icra veya ihale yoluyla tüm hak ve vecibeleri ile birlikte yeniden ruhsatlandırılması halinde söz konusu faaliyetlerin;

- Kapasitelerinde artış yapılmaması,
- Proje alanının genişletilmemesi,
- Üretim yönteminin değişmemesi,
- Yeni ruhsat alanın önceki ruhsat alan içerisindeki ÇED alanının tamamen kapsadığı ve proje (üretim yöntemi maden grubu) kapsamında farklılık bulunmadığının MAPEG tarafından yazılı olarak teyid edilmesi şartı ile faaliyetler aynı proje kapsamında değerlendirilir ve önceki ruhsat için verilmiş olan ÇED kararı ÇED Yönetmeliğinin 21. maddesinin gereklerini yerine getirmek şartıyla yeni ruhsat sahibi için de geçerliliğini korur.

(3) Daha önce ÇED Yönetmeliği kapsamında değerlendirilerek ÇED Kararı verilen petrol veya jeotermal kaynak arama projelerinin ÇED kararına esas çalışma alanlarında aynı yöntemle ilave kaynak arama çalışması yapılması durumunda; İlave edilmesi planlanan yeni arama noktalarının çevresel etkilerinin, ÇED Kararına konu mevcut arama faaliyetinin çevresel etkilerini de içerecek şekilde kümülatif olarak değerlendirilmesi (*kullanılacak kimyasalların özellikleri, yapılacak havuzların boyutları, geçirimsizlik özellikleri, sondaj çamuru kapsamında*

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

oluşan su ve atığın bertaraf yöntemleri, petrol ve jeotermalin akışkan özellikleri, test kuyusundan çıkan suların bertarafı vb.) gerekmektedir. Değerlendirme sonucunda mevcut karara esas Proje Tanıtım Dosyasında yer alan taahhütlerin ilave açılacak kuyular için de geçerli olması halinde yeni arama noktaları için ÇED Yönetmeliği hükümlerinin uygulanmasına gerek bulunmamakta olup, 24 (g) kapsamında vaziyet planı değişikliği olarak değerlendirilir. ÇED kararına esas alan dışında yapılacak aramalar (Petrol ve jeotermal kaynağın sismik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, jeofizik vb. yöntemle yapılan aramaları hariç) için ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesi kapsamında işlem yapılması gerekmektedir.

(4) Arama ve üretim faaliyetleri için ayrı ayrı ya da aynı dosyada entegre olarak ÇED başvurusu (Ek-1/Ek-2) yapılabilir. Ancak arama ile üretimin aynı dosyada sunulması halinde işletme ruhsatının da ibraz edilmesi gerekmektedir. Aynı ruhsat alanı içerisinde üretim faaliyeti ile birlikte arama faaliyetleri de yapılabilir. Ancak sadece arama yapılacaksa arama ruhsatının, üretim/işletme yapılacaksa işletme ruhsatının ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyasında yer alması gerekmektedir.

(5) Kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılacak başvurularda, hammadde üretim izninin alınmadığı durumlarda erişim numarası veya ruhsat vermeye yetkili kurumdan alınan uygunluk yazısı ile başvuru yapılabilir.

(6) ÇED kararına esas proje alanının herhangi bir nedenle küçültülüp belli bir kısmının çıkarılarak, yerine yeni alan ilavesi ile genişleme yapılması hususu uygun görülmemekte olup ilave edilmesi planlanan alanın "Kapasite Artışı" olarak değerlendirilmesi ve ÇED Yönetmeliği kapsamında başvuru yapılması gerekmektedir.

(7) Bakanlığımız ya da Valiliklerimiz (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü) tarafından verilen kapsam dışı kararları; faaliyetin kapasitesinde artış olmaması, üretim yönteminin değişmemesi, alan artışının olmaması ve üretim veya faaliyete başlanılmış olması şartıyla daha önce verilen görüşün geçerliği devam etmekte olup, bu tür durumlarda yeni faaliyet sahibi tarafından başvuru yapılarak Bakanlığımızın/ilgili Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünün görüşünün alınması gerekmektedir.

(8) ÇED Kararı bulunan farklı ruhsatların birleştirilmesi durumunda; kapasite artışı ve alan genişlemesi olmaması, üretim yönteminin değişmemesi ve her bir karara esas dosyada yer alan taahhütlere uyulması şartıyla, ÇED kararı yeni ruhsat için de geçerlidir. Bu tür durumlarda Bakanlığımızın/ilgili Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünün görüşünün alınması gerekmektedir.

(9) Aynı gerçek veya tüzel kişiliklere ait yapılan/yapılacak madencilik faaliyetlerinde; proje alanları bitişik olsa da ruhsat hukukları farklı olduğundan, her bir ruhsat sahası için ayrı başvuru yapılabileceği gibi; proje sahibinin talep etmesi durumunda, entegre proje olarak tek bir başvuru da yapılabilir.

(10) ÇED Kararı bulunan madencilik projelerinde; alan artışı olmaksızın yıllık üretim miktarında artış olması, üretim yöntemi değiştirilerek faaliyete patlatmalı üretimin dâhil edilmesi, yıllık patlayıcı madde miktarında artış yapılması ve yeraltı işletmeciliğine konu projeler için ÇED Yönetmeliğinin 16.maddesi kapsamında hazırlanacak Proje Tanıtım Dosyası ile ilgili Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne başvuru yapılması

T.C.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

gerekmektedir. ÇED Kararına esas üretim planlamasına uygun olması ve ilgili sınır değerleri sağlamak koşulu (hava şoku, vibrasyon taş fırlaması vb.) ile yıllık toplam patlayıcı miktarını aşmamak kaydıyla patlayıcı madde cinsi ve miktarındaki değişiklik taleplerinde ÇED Kararı aranmasına gerek bulunmamaktadır.

(11) Madencilik faaliyetleri kapsamında yapılan başvurularda; ruhsat alanı içerisinde ruhsat sahibi veya rödovansçı adına daha önce verilen herhangi bir karar/görüş (*muafiyet, ÇED kararı vb.*) bulunması halinde, aynı ruhsat içinde planlanan yeni faaliyetlere konu başvuruların kapasite artışı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

(12) Arama ruhsatı ile yapılan başvurularda; arama ruhsatı alanının tamamının ÇED alanı olarak belirlenmemesi, bu tür başvurularda proje sahibi tarafından arama yapılacak alanların, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne sunulan ve onaylanan "Ön İnceleme Raporu" nda/ Arama projesinde yer alan bilgiler ışığında koordinatlarla çevrili poligonlar şeklinde belirlenmesi ve başvuruya konu ÇED alanı olarak bu alanların esas alınması gerekmektedir.

(13) İşletme ruhsatı ile yapılan başvurularda; işletme ruhsat alanının tamamının ÇED alanı olarak belirlenmemesi, bu tür başvurularda faaliyet sahibi tarafından Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne sunulan ve onaylanan işletme projesinde belirtilen rezerv alanlarının ÇED inceleme alanı olarak esas alınması gerekmektedir. (I,II ve V gruplar hariç)

(14) ÇED başvurusu yapılan kırma-eleme tesisleri için proje özelinde tesisin fabrika tipi tamamının kapalı seçilebileceği gibi sadece toz yayıcı ünitelerin üzerinin kapalı olması durumu da toz modellemesi sonucunda projenin gerçekleştirileceği yerin hassasiyetine göre seçilebilir. Bu kapsamda hazırlanan ÇED Raporu ve/veya Proje Tanıtım Dosyalarında;

- Tesisteki toz kaynağı olan her bir ünitenin (bunker, kırıcılar, elekler, bantlar) üzerinin kapatılacağına taahhüt ettirilmesi (branda ile yapılan kapatmaların yerine kalıcı kapatma yöntemlerinin tercih edilmesi)
- Kapalı ortam içerisine alınan ünitelere toz indirgeme sisteminin (torbalı filtre/pulvarize) kurulmasının taahhüt ettirilmesi,
- Kırma-Elleme Tesislerinde belirtilen çevresel önlemlerin alınıp alınmadığının izlenmesi, kontrol edilmesi ve denetlenmesi gerekmektedir.

(15) ÇED kararı bulunan Kırma-Elleme Tesislerine ünite veya ekipman (tersiyer, elek) ilave edilmesi durumunda Kırma-Elleme Tesisinin ÇED kararına esas kapasitesinin artmaması (Ek-1 ve Ek-2 kapsamında izinli olan projelerde mevcut ÇED kararına esas kapasitenin üzerine çıkılmaması) ve toz kaynağı olan her bir ünitesinin kapalı ortam içerisine alınması şartıyla ÇED Yönetmeliği hükümlerinin uygulanmasına gerek bulunmadığına dair görüş verilebilir. Bu tür durumlarda Bakanlığımızın/ilgili Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'nün görüşünün alınması gerekmektedir.

(16) Yeraltı ocak işletmeciliği ile üretim yapılması planlanan madencilik faaliyetlerinde; projenin kazı ve döküm alanı vb. amaçla yerüstünde kullanacağı alan büyüklüğü esas alınarak yerüstü alan kullanımı 25 hektara kadar olan madencilik faaliyetlerine ÇED Yönetmeliği Ek-2, yerüstü alan kullanımı 25 hektardan büyük olan madencilik faaliyetlerine ise ÇED Yönetmeliği Ek-1 listesi kapsamında Yönetmelik hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Ayrıca bahse konu hükmün uygulanması esnasında, yeraltında çalışılan alanların sadece galeri girişi,

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

havalandırma bacası vb.'nin değil, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne sunulan işletme projesine uygun yerüstü izdüşümlerinin de Bakanlığa/İl Müdürlüğüne sunulacak ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyasında yer almasının sağlanması, ayrıca yeraltı ve yerüstü çalışmalarının çevresel etkilerinin de kümülatif olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

(17) ÇED kararı bulunan Kıрма Eleme Tesisine ilave yeni bir Kıрма Eleme Tesisi kurulması talep edilmesi durumunda Kıрма Eleme Tesislerinin toplam kurulu kapasitesinin, ÇED kararına esas hazırlanan nihai ÇED Raporunda/Proje Tanıtım Dosyasında taahhüt edilen kapasite ile birlikte proje özelinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

(18) ÇED kararı bulunan projelerde ÇED alanı içinde mevcut ocak alanının genişletilmesi taleplerinde; ÇED Olumlu Kararı olan (Ek1 kapsamında) projelerde Ek-1, ÇED Olumlu Kararı olan (Ek -2 kapsamında) projelerde Ek-2 kapsamında başvuru yapılması, ocak alanı artış taleplerinde entegre projenin diğer ünitelerinin de dikkate alınarak başvuruların değerlendirilmesi gerekmektedir.

(19) Ruhsat alanı dışında bitkisel toprak depolama alanı, pasa alanı, stok alanı vb. planlanması durumunda mülkiyete ilişkin ilgili kurum ve MAPEG görüşlerinin alınarak ÇED Yönetmeliği Ek-1 ve Ek-2 Listeleri kapsamında değerlendirme yapılması gerekmektedir.

(20) İşletme ruhsatının 1993 yılı öncesi alınmış ÇED Muafiyeti olan Madencilik projelerinde; faaliyete başlamış olması, Maden Kanunu kapsamında ruhsat hukukunun devam etmesi, muafiyete konu madenin işletilmesine devam edilmesi (zaruri üretim dahil) halinde muafiyetin üretim artışlarına bakılmaksızın geçerli olacağı, ancak üretim yönteminin değiştirilmesi veya patlatmasız yapılan faaliyete patlatmalı üretimin dâhil edilmesi halinde ÇED Yönetmeliğinin 16. maddesi kapsamında hazırlanacak Proje Tanıtım Dosyası ile ilgili Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'ne başvuru yapılması gerekmektedir.

(21) 07/02/1993 tarihi öncesi üretim ve/veya işletmeye başlayan ve ruhsat hukuku devam eden Madencilik Faaliyetlerinde, muafiyete konu alan dışında gerçekleştirilen faaliyetler için; muafiyetlerin ruhsat sahası için verildiği göz önünde bulundurularak, ruhsat alanı dışında gerçekleştirilen faaliyetlerin muafiyet kapsamında değerlendirilen bir sahanın kapasite artışına konu edilmemesi, muafiyete konu alan dışındaki yürütülen faaliyetlerin 07/02/1993 tarihi üretim ve/veya işletmeye başlayan ve ruhsat hukuku devam eden muafiyet hakkı olan sahada çalışmaya engel olmayacağı, muafiyet kapsamında olan alan dışında gerçekleştirilen faaliyetlerin ayrıca ÇED Yönetmeliği kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

(22) 07/02/1993 tarihi öncesi üretim ve/veya işletmeye başlayan ve ruhsat hukuku devam eden muafiyete konu madencilik faaliyetlerinde ruhsat alanı içinde muaf olan maden dışında başka bir maden için (2.Maden) başvuru yapılması durumunda (zaruri üretimler hariç) kapasite artırımı olarak değerlendirilmesi ve Ek-1 listesi kapsamında başvuru dosyası hazırlanarak e-ÇED sistemi üzerinden Bakanlığımıza sunulması gerekmektedir.

(23) 07/02/1993 tarihi öncesi üretim ve/veya işletmeye başlayan ve ruhsat hukuku devam eden muafiyete konu madencilik faaliyetlerinde Ek-2 kapsamında ÇED Olumlu Kararı bulunan alanda yeni bir maden için (2.Maden) başvuru yapılması durumunda (zaruri üretimler hariç) kapasite artırımı olarak değerlendirilmesi ve Ek-1 listesi kapsamında ÇED Başvuru Dosyası hazırlanarak e-ÇED sistemi üzerinden Bakanlığımıza sunulması gerekmektedir.

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

**MADDE 43 -
Sanayi Yatırımları Projeleri:**

- (1) ÇED Yönetmeliğinin Ek-2 Listesi 9. maddesi "Tank/havuz hacminin 5 m³ ve üzeri olduğu, elektrolitik veya kimyasal bir proses kullanılarak metal veya plastik maddelerin yüzeylerinin metalle kaplandığı tesisler ve/veya yüzey temizleme işleminin yapıldığı tesisler" kapsamında tank/havuz hacimleri toplam kapasitesi belirlenirken durulama havuzları da toplam kapasiteye dahil edilmelidir.
- (2) Metallere yapılan yüzey işleminde, metal parçaların vibrasyon makinesinde yüzeylerinin temizlenmesi veya kumlama, zımparalama, polisaj vb. işlemler, mekanik yüzey işlemleri kapsamında olup, bu tür işlemler ÇED Yönetmeliği kapsam dışı değerlendirilmesi gerekmektedir.
- (3) Sunta/yonga levha, MDF, kontraplak, ahşap panel, parke üretimi; ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesi 12.Maddesi (b) bendi üretim kapasitesi 600 m³/gün üzerinde olan ağaç bazlı panel üretim tesisleri, kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.
- (4) ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesi 18 (c) maddesi kapsamında yapılan üretimlerde (parke taşı, kilimli parke taşı, bordür taşı, oluk ve şev taşları, beton/betonarme boru ve baca elemanları) hazır betonun dışarıdan temin edilmesi durumunda bu madde hükümleri kapsamı dışında değerlendirilmesi gerekmektedir.
- (5) "Beton Kiremit Üretim Tesisi" ürün adı her ne kadar "kiremit" olarak belirtilse de proses ayrıntıları incelendiğinde Yönetmelik Ek-2 Listesi Madde 18 (c) "Üretim kapasitesi 5 ton/saat ve üzerinde olan, çimento veya diğer bağlayıcı" kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.
- (6) Tekstil Tesislerinde değerlendirme yapılırken boyama ve kasar miktarları ayrı ayrı değerlendirilmektedir. Örneğin; yıllık üretim kapasitesi 2500 ton boyama, 2000 ton kasar işlemi yapılan tesis yıllık üretim kapasitesi boyama veya kasarda 3000 ton geçmediği için ÇED Yönetmeliği EK-2 listesinde değerlendirilmesi gerekmektedir.
- (7) Kromlanmış deriye sıkma ve kurutma işlemlerinin yapılması ÇED Yönetmeliği kapsamında yer almamaktadır.
- (8) Soğuk lastik kaplama tesislerinde, önceden pişirilmiş sırt kauçuğu karkas üzerine uygulandığından ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesi 13. Maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.
- (9) Mıncır/agreganın belirli oranda su ile karıştırılması sonucu elde edilen mekanik malzemenin üretildiği "Mekanik Plent Tesisleri" ÇED Yönetmeliği kapsamında yer almamaktadır.

**MADDE 44 -
Tarım ve Gıda Tesisleri Projeleri:**

- (1) Proje alanı mücavirinde (bitişik parsel) aynı gerçek/tüzel kişiliğe ait olan aynı faaliyet konusunda başka bir yatırım varsa, bir önceki faaliyetin kapasitesi ile yeni başvurusu yapılan faaliyetin kapasitelerinin toplanarak ÇED Yönetmeliği kapsamında değerlendirilmesi,

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

Bununla birlikte Bitişik nizam parsellerde faaliyet gösteren, farklı tüzel veya gerçek kişilere ait tesislerin değerlendirilmesinde ise;

- Tesis sınırlarının net bir şekilde belirlenmesi, (iki ayrı tesisin birbirinden bağımsız olması)
- Vaziyet planında yer alan ölü çukuru, fosseptik çukuru, gübre deposu, bakıcı evi vb. alanlarının ortak kullanılmaması,
- Farklı İşletmelerin tek bir işletme gibi entegre üretim faaliyeti gerçekleştirmemesi,
- Bitişik parsellerde aynı faaliyeti gerçekleştirmek isteyen tüzel veya gerçek kişilerin aralarında kira sözleşmesi vb. ortak anlaşmalar bulunması halinde Bakanlık görüşü alınarak iş ve işlemlerin yürütülmesi,
- Bu kapsamda yapılacak başvuruların ÇED süreçlerinde çevresel etkilerin kümülatif olarak değerlendirilmesi,

(2) Kanatlı yetiştirme tesisleri ve balıkçılık projeleri ile ilgili olarak; kapasite artışı olmaksızın balıkçılıkta ÇED alanına bitişik alan ilavesi ve/veya kafes artışı, kanatlı yetiştirme tesislerinde ise kümes artışı planlanması durumunda, ÇED Yönetmeliğinin 16. maddesi kapsamında hazırlanacak Proje Tanıtım Dosyası ile ilgili İl Müdürlüğüne başvuru yapılması,

(3) ÇED yönetmeliğinin EK-1 (17.Madde ve ilgili bendler) ve EK-2 (27.Madde ve ilgili bendler) Listelerinde yer alan "Hayvan Yetiştirme Tesisleri" faaliyetleri ile ilgili olarak, yetiştiricilik esnasında ortamda oluşan çevresel sorunların çözümüne ilişkin bu tür yetiştiriciliklerde m² başına düşen hayvan sayısı ile ilgili olarak; Tarım ve Orman Bakanlığı'nın Çiftlik Hayvanlarının Refahına İlişkin Yönetmeliğinde, işletmelerde metrekareye düşen hayvan sayısı hakkında hüküm bulunmamasıyla birlikte, aynı yönetmeliğin 5.Madde (2) bendinde "*Çiftlik hayvanlarının gelişme evresi ile fizyolojik, etolojik ihtiyaçları ve davranışları dikkate alınarak yetiştirildikleri veya bakıldıkları koşullar, bu Yönetmelikte belirlenen hükümlere uygun olarak sağlanır*" denilmektedir. Aynı yönetmeliğin 23.madde (4) bendinde ise; "*Her m² kullanılabilir alan için sürü yoğunluğu dokuz tavuğu geçmez. Ancak, kullanılabilir alanın, kullanılabilir zemin yüzeyine eşit olması durumunda, bu Yönetmeliğin yayım tarihinden önce kurulmuş işletmeler için kullanılabilir her m² alan için besi yoğunluğu on iki tavuk olabilir*" denilmektedir. Konuya ilişkin olarak aynı bakanlığın kurumsal web sayfasında Etlik Piliç Yetiştiriciliği ile ilgili bilgilendirme kılavuzlarında ise; "*... En uygunu kesim çağında m²'ye 14-18 adet piliç çıkışı olacak şekilde kapasite belirlenmesidir*" denilmektedir.

Bu nedenle Etlik Piliç Yetiştiriciliğinde (m²'ye) 14-18 adet, Damızlık Tavuk Yetiştiriciliğinde ise (m²'ye) 9-12 adet olacak şekilde gerekli hesaplamaların yapılması gerekmekte olup, Kapsam dışı, Ek-2 ve EK-1 projelerde inşa edilecek kümes sayılarının ve kümes ebatlarının da bu doğrultuda hesaplanması ve izin verilmesi,

(4) ÇED yönetmeliğinin Ek-2 listesi 26. Maddesinin (a) bendinde "Bitkisel ham yağ veya rafine yağ üreten tesisler (esansiyel yağların üretimi hariç)," hükmü yer almakta olup, bu hükümde daha önce yer alan (kekik, papatya, kenevir ve benzeri) ifadesi esansiyel yağ tanımında bağlayıcılık arz etmemesi için çıkarılmıştır. Bununla birlikte ham yağ, rafine yağ ve esansiyel yağların tanımında ve bu tür yağları üreten tesislerin ayrımında sıkıntı yaşanmaktadır. Bu nedenle; Tarım ve Orman Bakanlığı (mülga Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı) tarafından yayımlanan 12.04.2021 tarihli ve 28262 sayılı "Türk Gıda Kodeksi Bitki Adı ile Anılan Yağlar Tebliği"nde ve Bakanlığımız tarafından 2020 yılında yayımlanan "Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin Geliştirilmesi Terminoloji Sözlüğü"nde;

T.C.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

- Ham yağ: (Çözücü ekstraksiyonu ve/veya mekanik yöntemle elde edilen, duyuşsal ve karakteristik özellikleri bakımından doğrudan tüketime uygun olmayan, rafinasyon veya teknik amaçlı kullanıma uygun olan yağ.)

- Rafine yağ: (Doğal trigliserid yapısında değişikliğe yol açmadan rafine edilen yağ.)

- Esansiyel yağ: (Bitkisel materyalden genellikle su destilasyonu yöntemi ile elde edilen yağlar.) şeklinde ifade edilmektedir.

Bu nedenle; Bitkisel ham yağ, rafine yağ ve esansiyel yağ üretimi yapan faaliyetlere ilişkin değerlendirme yapılırken söz konusu faaliyetlerin üretim aşamalarının dikkate alınması, ilgili tanımlar dikkate alınarak, Türk Gıda Kodeksi ve ilgili tebliğler kapsamında değerlendirilmesi,

(5) ÇED yönetmeliğinin Ek-2 listesi 26. Maddesinin (s) bendinde “Üretim kapasitesi 5 ton/gün ve üzeri şekerleme (sitrik asit, tartarik asit veya potasyum bitartarat kullanılarak üretilen), şeker şurubu ürün üretimi yapan tesisler” hükmü yer almaktadır.

Bakanlığımız tarafından 2020 yılında yayımlanan “Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin Geliştirilmesi Terminoloji Sözlüğü”nde;

- Şekerleme: (Şeker ve glikozun veya sadece şekerin pişirilmesinden sonra sitrik asit, tartarik asit veya potasyum bitartarat ilave edilerek kestirilmesi sonucu oluşan hamura, üretilecek ürünün çeşidine göre süt, süt tozu, jelatin, yağ ve aroma gibi maddelerin eklenmesi ve şekillendirilerek ambalajlanması sonucu elde edilen madde.)

- Şeker şurubu: (Türk Gıda Kodeksi Şeker Tebliği’nde tanımlanmış olan şuruplar.) şeklinde ifade edilmektedir.

Bu nedenle; şekerleme ve şeker şurubu üretimi yapan faaliyetlere ilişkin değerlendirme yapılırken söz konusu faaliyetlerin üretim aşamalarının dikkate alınması, ilgili tanımlar dikkate alınarak, Türk Gıda Kodeksi ve ilgili tebliğler kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

MADDE 45-

Turizm ve Konut Yatırımı Projeleri:

(1) ÇED Yönetmeliği’nin

Ek-1 Listesi **40. Madde**; “250 oda ve üzeri oteller, tatil köyleri, turizm kompleksleri vb.”

ile

Ek-2 Listesi;

29-“50 oda ve üzeri oteller, tatil köyleri, turizm kompleksleri vb.”

30-“Konut projeleri (300 konut ve üzeri),”

36-“Alışveriş merkezleri (10.000 m² ve üzeri kapalı inşaat alanı)”

maddelerinde yer alan faaliyetler ile ilgili olarak;

Yapılması planlanan faaliyetler için 29.07.2022 tarihli ve 31907 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren (Değişik: 05/03/2026 tarihli ve 33187 sayılı R.G.) Yönetmelik hükümleri doğrultusunda Ek-1 Listesi kapsamında Bakanlığımıza, Ek-2 Listesi kapsamında ise ilgili Valiliğe (İl Müdürlüğü) başvuru yapılması ve ÇED Olumlu (Ek-1 ve Ek-2) Kararı alınmadan faaliyete başlanmaması gerekmektedir.

Ancak ÇED Olumlu /Mülga ÇED Gerekli Değildir Kararı Alınmış Olup;

- a) Yapı ruhsatı/yapı kullanma izni düzenlenerek işletme aşamasına geçilmiş, çevre izni/lisans belgesi dahil olmak üzere ilgili mevzuat kapsamında atıksu, katı atık, gürültü vb. çevresel etkilere yönelik izin, tedbir ve önlemleri alınmış ve atık yönetim sistemi

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

oluşturmuş olan Toplu Konut, Ticaret Merkezi (Dükkan, İşyeri, Ofis vb.), Rezidans, AVM gibi tek başına ya da entegre olarak yapılmış faaliyetlerin mevcut yapı ve binalarında; birim inşaat alanı, kapalı inşaat alanında herhangi bir artış olmaksızın (ek bina / yapı vs. yapılmaksızın) yapı/bina içerisindeki inşaat bölümleri bölünerek, iç mekânda tadilat-restorasyon çalışması yapılarak kullanım amacı değişikliğine gidilmek sureti ile yapılan değişiklikler sonucu konut, dükkân, işyeri, ofis sayısının artırılması işlemlerinde,

- b) Yapı ruhsatı/ yapı kullanma izni düzenlenerek inşa edilmiş ve turizm işletme belgesi olarak işletme aşamasına geçilmiş, çevre izni/lisans belgesi dahil olmak üzere ilgili mevzuat kapsamında atıksu, katı atık, gürültü vb. çevresel etkilere yönelik izin, tedbir ve önlemleri alınmış ve atık yönetim sistemi oluşturmuş olan oteller, tatil köyleri, turizm kompleksleri vb. tesislerin mevcut proje yapı ve binalarında; birim inşaat alanı, kapalı inşaat alanında herhangi bir artış olmaksızın (ek bina/ yapı vs. yapılmaksızın) mevcut yapı/bina içerisindeki inşaat bölümleri bölünerek, iç mekânda tadilat-restorasyon çalışması yapılarak kullanım amacı değişikliğine gidilmek sureti ile yapılan değişiklikler sonucu oda sayısının artırılması işlemlerinde,

söz konusu projelerde yapılması planlanan değişikliğe yönelik Ek-1 Listesi kapsamında Bakanlığa, Ek-2 Listesi kapsamında ise ilgili Valiliğe (İl Müdürlüğü) yukarıda belirtilen hususları içeren bilgi ve belgeler ile birlikte başvuru yapılarak izin alınması ve Yönetmeliğin 24 (g) bendi gereğince proje revizyon başvuru bedelinin ödenmesi şartıyla yapılması planlanan kapasite artışları için ÇED Yönetmeliği'nin uygulanması açısından yeniden bir değerlendirmeye tabi tutulmasına gerek bulunmamaktadır.

Ancak kapasitesi ve kuruluş yılı itibariyle ÇED Kapsam Dışı/Muaf olan projeler bu uygulama dışında tutulmakta olup yukarıda belirtilen durumlara benzer bir değişikliğin yapılması halinde ÇED Yönetmeliği'nin 20. maddesi kapasite artışı hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen (a) ve (b) bendine tabi olan tesisler için tarih şartı aranmaksızın bu uygulama gerçekleştirilir.

- (2) Bina türü yapı ve tesislerden oluşan turizm ve konut projelerinin ayrı ayrı veya birlikte gerçekleştirileceği proje alanı aynı gerçek/tüzel kişiliğe ait olan;

- Bitişik (yapışık) nizam parsellerden oluşması durumunda,
- Aralarından imar yolu geçen yan yana veya karşılıklı parsellerden oluşması durumunda,
- Projenin alan bütünselliği olmadan (aralarında mesafe bulunan) ayrı parsellerde planlanması halinde tesisin çevresel etki alanı dikkate alınarak (*Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği – EK2 1(f) bendi*) projenin gerçekleştirileceği tüm parsellerin proje alanı ortasından olmak üzere 1 km yarıçaplı etki alanı içerisinde kalması halinde,

bu parseller komşu parsel olarak kabul edilir ve bu alanlarda aynı gerçek/tüzel kişiliğe ait olan turizm ve aynı proje içerisinde turizmle ilgili konut faaliyetlerine (villa, apart, devre mülk vs.)

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

ilişkin başka bir yatırım varsa, proje bir bütün entegre olarak değerlendirilir ve bir önceki faaliyetin kapasitesi ile yeni başvurusu yapılan faaliyetin kapasitelerinin toplanarak toplam kapasite üzerinden başvuru yapılması esastır.

Bu kapsamda;

- a) Konut projelerinde, yukarıda belirtilen parsel uygulamasındaki hususlar aynen geçerli olup projenin etap-etap yapılması halinde tüm etaplarda yer alan konut sayısı toplamı dikkate alınarak kümülatif olarak değerlendirilmesi ve ÇED Yönetmeliği'nin Ek-2 Listesi 30. Maddesi kapsamında Proje Tanıtım Dosyası hazırlanarak ilgili Valiliğe (İl Müdürlüğü) başvuru yapılması,
- b) Proje alanı;
  - Bitişik (yapışık) nizam parsellerde,
  - Aralarından imar yolu geçen yan yana karşılıklı parsellerde aynı gerçek/tüzel kişilere ait turizm tesisleri ile aynı proje içerisinde turizme konu konut projelerinin (villa, apart, devre mülk vs.) birlikte planlanması durumunda bu tür projeler bir bütün halinde entegre şekilde değerlendirilir.

Bu itibarla ÇED Yönetmeliğin Ek-1 Listesi 40. maddesi ile Ek-2 Listesi 29. maddesi kapsamında yer alan ve ÇED Kapsamı dışında kalan "Turizm tesisleri" ile birlikte aynı gerçek/tüzel kişilere ait villa, apart, devre mülk vs. tarzında "Konut projeleri" planlanması halinde bu yatırımların turizm tesisi ile birlikte entegre olarak ele alınması ve her bir villa, apart, devre mülkün tek bir oda olarak değerlendirilerek toplam oda sayısı üzerinden değerlendirme yapılması gerekmektedir.

- c) ÇED Kararı ya da ÇED Kapsam Dışı/Muaf görüşü bulunan mevcut işletmedeki bir turizm tesisinin;
  - Bitişik (Yapışık) nizam parselinde,
  - Aralarından imar yolu geçen yan yana veya karşılıklı parsellerdeki alanlarda, aynı gerçek/tüzel kişilik tarafından bir turizm tesisinin planlanması durumunda;
  - Tesisin farklı bir ticari unvanda (otel adı) olması,
  - Yeni bir inşaat ruhsatı alarak farklı Turizm Yatırım ve Teşvik Belgesi kapsamında söz konusu ticari unvanına esas alınacak Turizm İşletme Belgesi ile bağımsız bir otel olarak işletmeye geçmesi,
  - İki tesisin ortak herhangi bir kullanım alanı-ünitesi olmaması (havuz, restoran, bar, otopark vs.),

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

- Ticari olarak birbirinden tamamen ayrı iki tesis olarak faaliyette bulunmaları kaydı ile kapasite artışı niteliğini taşımamakta olup ayrı ruhsat hukukuna tabi olması sebebiyle ayrı yeni bir proje olarak değerlendirilmesi ve;

Yeni başvurusu yapılan projenin kapasitesi Ek-1 Listesi kapsamında olması durumunda Bakanlığımıza, Ek-2 Listesi kapsamında olması durumunda ise ilgili Valiliğe (Çevre, Şehircilik ve İklim Müdürlüğü) başvurulması gerekmektedir.

(3) Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin "Olağanüstü Durumlar ve Özel Hükümler" başlığı altında 24 (1) maddesinin (f) bendi; " Onaylı planlarda kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi, turizm merkezi, turizm tesis alanı olarak belirlenen alanlar ile belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde kentsel yapı yoğunluğu fazla olan il ya da ilçe merkezlerinde yer alan mevcut işletmede olan turizm tesisleri ile bu tesislerde yapılacak kapasite artışlarına ilişkin projeler." için uygulanacak ÇED sürecine ilişkin yöntem Bakanlıkça belirlenir." hükmü bulunmaktadır.

Bu kapsamda bu alanlar içerisinde; herhangi bir ÇED kararı olmaksızın işletme aşamasına geçmiş turizm tesisleri ile ÇED Olumlu / ÇED Gerekli Değildir Kararı alınmış olup yapı ruhsatı / yapı kullanma izni düzenlenerek inşa edilmiş ve turizm işletme belgesi olarak işletme aşamasına geçilmiş turizm tesislerinde mevcut ÇED alanı ya da tesis alanı sınırları içerisinde kapasite artışı yapılması planlanarak Ek-1 sürecine başvurulması durumunda "Halkın Bilgilendirilmesi ve Sürece Katılımı Toplantısı" yapılmaksızın ÇED süreci yürütülebilir.

(4) ÇED Kapsam Dışı görüşü verilen projelerin, işletme aşamasına geçtikten sonra denetlenmesi ve denetim esnasında "kapsam dışı görüşe" esas kapasiteleri üzerinde çalıştıklarının tespiti halinde idari yaptırım uygulanarak ÇED Yönetmeliği hükümlerine tabii tutulması,

Kapasitesi itibariyle ÇED Yönetmeliğinde belirtilen eşik değerinin altında kalarak "ÇED Yönetmeliği Kapsam Dışı" görüşü almış, ancak izin verilen ÇED kapsam dışı kararına esas kapasite miktarına uymayarak eş zamanlı inşaat aşamasına başlayıp artış yapmak sureti ile ÇED Yönetmeliği Ek-1 ve Ek-2 listesine tabi olduğu halde ÇED Kararı alınmadan hali hazırda işletme aşamasına geçmiş olan projelerin ÇED süreci başvurularında;

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 20. Maddesinin (e) bendi gereğince idari para cezası uygulanması gerekliliği durumunda, hazırlanan Proje Tanıtım Dosyası / ÇED Başvuru Dosyasında proje bedeli hesabına kapasite artışına esas proje bedeli ile birlikte ÇED kapsam dışı (inşaat aşamasının tamamlanmış olduğu) kısmının da dahil edilmesi gerekmektedir.

Ancak ÇED Kapsam Dışı olarak faaliyetine başlamış işletmelerin Ek-1 ve Ek-2 Listesi kapsamında kapasite artışı için başvuru yapması durumunda toplam proje bedeline kapsam dışı kararına esas proje bedelinin dahil edilmemesi yalnızca kapasite artışına ait proje bedelinin dikkate alınması gerekmektedir.

Turizm tesisi, mesken, konut, işyeri, ofis vb. olarak ÇED kapsam dışı görüşü almış ancak işletme aşamasında Ek-1 ve Ek-2 Listesi kapsamı dahilinde turizm tesisi (otel vb.) kurmuş ya da mesken, konut, işyeri vb. fonksiyon değişikliğine giderek turizm tesisine (otel

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

vb.) dönüştürme işlemlerinde Ek-1 ve Ek-2 Listesi kapsamında başvuru yapılması durumunda proje bedeli hesabına ÇED Kapsam dışı kararına esas kısmının da dahil edilerek sıfırdan bir proje şeklinde proje bedeli hesabının yapılması gerekmektedir.

(5) Afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi işlemlerinin, Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin "Olağanüstü Durumlar ve Özel Hükümler" başlığı altında 24 (1) maddesinin (a) bendi "Afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi işlemleri, doğal afetler sonucu yıkılan, bozulan, tahrip olan veya hasar gören herhangi bir yatırımın bulunduğu yerde kısmen veya tümü ile yeniden gerçekleştirilmesi planlanan projeler" için uygulanacak ÇED sürecine ilişkin yöntem Bakanlıkça belirlenir." hükmü bulunmaktadır.

Bu kapsamda kentsel dönüşüm projeleri;

- 6306 sayılı Kanun kapsamında Bakanlar Kurulu Kararı ile "Riskli Alan" olarak ilan edilen alanlar içerisinde kalması, alanın riskli alan ilan edildiğini belirtir Mülga Bakanlar Kurulu Kararı / Cumhurbaşkanı Kararı numarası ve kararın yayımlandığı Resmî Gazetenin tarih ve sayısının ibraz edilmesi,
- Proje alanlarının nazım ve uygulama imar planlarında onaylanmış olduğunun belgelenmesi, onaylı kentsel tasarım projesinin sunulması, inşa edilecek konut sayısının onaylı kentsel tasarım projesi ile birebir uyumlu olduğunun belirtilmesi kaydıyla ÇED Yönetmeliği hükümlerinin uygulanmasına gerek bulunmamakta olup Yönetmeliğin 24. Madde 1 (a) bendi kapsamında yapılacak başvurular Valiliklerce (Çevre, Şehircilik ve İklim Müdürlüğünce) değerlendirilir.

(6) Bilindiği üzere Toplu Konut Projeleri, 29.07.2022 tarih ve 31907 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ÇED Yönetmeliği'nin Ek-2 Listesi 30. Maddesi; "Toplu konut projeleri (300 konut ve üzeri)" kapsamında yer almakta olup ilgili eşik değer üzerinde planlanan Toplu Konut Projeleri için Yönetmeliğin 16. maddesi gereğince EK-IV formatı doğrultusunda Proje Tanıtım Dosyasının hazırlanarak çevrim içi e-ÇED sistemi üzerinden ilgili Valiliklere (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü) başvuru yapılması gerekmektedir.

Bu noktada ülkemiz genelindeki özellikle deprem, sel gibi olası doğal afetler öncesinde kamu yararı olarak gerçekleştirilmesi önem arz eden hem sosyal konut projeleri hem de kentsel dönüşüm projeleri kapsamında ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesi 30. maddesi doğrultusunda sunulacak projelere ilişkin olarak;

ÇED süreci nihai bir izin niteliği taşımamakla beraber diğer ilgili kurum ve kuruluşlarca da mer'i mevzuat çerçevesinde öngörülen gerekli tüm izin ve tedbirlerin alınması gerekmekte olup proje alanının mücavir alan sınırları içerisinde ve imarlı alanlarda olması durumunda süreçlerde herhangi bir aksamaya mahal vermeyecek şekilde Yönetmeliğin 16/3-a maddesinde yer alan;

"(3) Formata uygun hazırlandığı tespit edilen ve ÇED inceleme ve değerlendirme süreci başlatılan projelerde;

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

- a) Kurum/kuruluş görüşü alınmasına ve toplantı düzenlenmesine gerek duyulmaması, hazırlanan dosyanın yeterli bulunması ve benzeri durumlarda, Bakanlık tarafından 15 iş günü içinde ÇED inceleme ve değerlendirme süreci tamamlanarak karar aşamasına geçilir.” hükmü çerçevesinde dış kurumlara görüş sorulmaması ve ÇED süreçlerinin ivedilikle tamamlanarak nihai kararın alınması gerekmektedir.

(7) Elektrik Enerjisi İletim Hatları projeleri ile ilgili olarak;

ÇED Olumlu ya da ÇED Gerekli Değildir Kararı bulunan elektrik enerjisi iletim hattı projelerinde;

- Hat geriliminin 154 kV'dan 380 kV - 400 kV'ya çıkarılması, direk yerlerinin değiştirilmesi, güzergahta yapılacak değişiklik talepleri ile ilgili olarak yapılacak hat güzergahının ÇED inceleme koridoru içerisinde kalması şartıyla ÇED Yönetmeliğine göre kapsam dışı değerlendirilmektedir.
- Herhangi bir ÇED Kararı bulunmayan mevcut hattın direk yerlerinin, uzunluğunun değişmemesi ve herhangi bir kapasite artışının olmaması durumunda ÇED Yönetmeliğine göre kapsam dışı değerlendirilmektedir.

(8) ÇED Yönetmeliği'nin Ek-2 Listesi 32. Maddesinde yer alan; “Temalı parklar (10.000 m² ve üzeri alanda; bilim, kültür, doğa veya spor gibi herhangi bir temayı esas alarak izleme, eğlenme ve bilgilenme hizmetleri sunan alanlar)” hüküm kapsamında;

- Geleceğin dünyası, bilim, bilim-kurgu, tarih, kültür, bitki ve hayvan türlerinin doğal ortamlarında yaşatılması, safari parkında veya film stüdyolarında müşteriler için katılım ve canlı izleme imkânının sağlanması, gelenek ve birikimler ile dünya coğrafyası gibi belirli bir konunun görsel ve işitsel ileri teknolojinin de yardımıyla tanıtıldığı ve ücreti mukabilinde hizmet verilen eğlenceye ve bilgilendirmeye yönelik kompleks tesisleri [JeoPark, Aqua Su Parkları, Arboretum (Ağaç Parkı), Tarım Müzesi, Bilim ve Uzay Merkezi, Expo Fuar - Sergi - Festival Alanı, Hayvanat Bahçesi Formunda Fauna Tanıtım Alanları, Sualtı - Akvaryum Canlı Yaşamı Tanıtım Merkezleri, Miniatürk (İstanbul), Masal Şatosu (Eskişehir) gibi ana faaliyet konuları ile birlikte Doğa Sporları ve Adrenalin Vadisi Alanı, Spor Etkinlik Alanları, Çocuk Oyun Alanları, Piknik Alanları, Ziyaretçi Tanıtım Merkezleri, Gezi ve Yürüyüş Yolları, Dinlenme Tesisleri, Gözlem Kulesi, Araç Otoparkları, Yeme-İçme Alanları, Lavabo vb. yardımcı sosyal birimlerin entegre olduğu alanları] kapsamakta olup, yapılacak başvurularda bu kriterlerin bulunup bulunmadığının dikkate alınması gerekmektedir.

- Bunun yanı sıra hali hazırda koruma statülü alanlar (milli park, tabiat parkı, özel çevre koruma bölgesi vb) ile bu alanlar için hazırlanan planlar (uzun devreli gelişim planları, yönetim planları ve plan revizyonları vb.) ilgili sorumlu Bakanlığın mevzuatı doğrultusunda belirlenen ve yönetimi sağlanan alanlar olduklarından, bu alanlar için yapılan başvuruların ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesi 32. maddesi kapsamında temalı park olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir.

T.C.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

(9) Turizm ve konut projeleri gibi bina türü yapı ve tesislerde proje bedeli; her yıl yayınlanan Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ de yer alan yapı sınıfına göre tespit edilmektedir. Ayrıca inşaat giderine ilave olarak arazi edinimi , arazi düzenlemesi, makine-ekipman ile teçhizat giderleri ve kurulum maliyetleri, diğer (iç tasarım, donanım, otomasyon vd.) giderler de ilave edilmelidir. Söz konusu tesislerin proje bedeli; Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından her yıl yayınlanan Turizm Tesisleri Birim Maliyetleri Listesi'nde yer alan tesisin türü ve sınıfına göre de tespit edilebilmektedir. Yine bu tutara ilave olarak arazi düzenlemesi, makine-ekipman ile teçhizat giderleri ve kurulum maliyetleri, diğer (iç tasarım, donanım, otomasyon vd.) giderler de ilave edilmelidir.

Proje bedeli hesabında başvuru tarihi esas alınır.

ÇED başvurusu yapıldıktan sonra süreç içerisinde oda sayısı artışı, havuz, restoran, lojman vs. ünite eklenmesi, makine ve teçhizat değişikliği veya ilavesi vb. sebeplerle proje bedelinde artış olması ve bu artışın da ödenen ÇED Raporu Özel Format bedelini değiştirmesi durumunda, ödenen format bedeli ile artıştan sonra ödenmesi gereken format bedeli arasında oluşacak fark, güncel yıl bedeli üzerinden hesaplanarak fark bedelinin yatırıldığına ilişkin dekontun Bakanlığa sunulması gerekmektedir.

(10) Elektrik Enerjisi İletim Hatlarına ilişkin (EEİH) ÇED süreci başvurularında;

TEİAŞ Genel Müdürlüğü ile özel elektrik üretim santralleri tesis eden firmalar (kullanıcı) arasında, üretilen elektrik enerjisinin ulusal elektrik sistemine bağlantısının daha hızlı ve etkin bir şekilde sağlanması amacıyla Sistem Bağlantı Anlaşması (SBA)'nın ve Tesis Öncesi İşler Protokolü (TÖİP)'nin imzalanmakta olduğu, *imzalanmış SBA/TÖİP kapsamında tesis edilecek olan Elektrik Enerjisi İletim Hattının (EEİH) Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) süreci, kamulaştırma planlarının hazırlanması, EEİH'nin tesis çalışmalarının yürütülmesi gibi hususların TEİAŞ Genel Müdürlüğü adına kullanıcı tarafından gerçekleştirileceği sözleşmelerde teminat altına alınmaktadır.*

Ayrıca Tesis Öncesi İşler Protokolü (TÖİP)'nde atıfta bulunulan Sistem Bağlantı Anlaşması (SBA) üzerinde yapılan incelemede; Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği kapsamında gerek Bakanlığımızca yürütülen Ek-1 süreçlerinin gerekse Valiliklerce (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü) yürütülen Ek-2 süreçlerinin Bakanlığımızca ÇED Yeterlik Belgesi verilmiş kurum/kuruluş vasıtasıyla Kullanıcı tarafından yürütülmesinin sağlanacağı ve ÇED/PTD hazırlamakla yetkilendirilen Yeterlik Belgesi almış kurum/kuruluş bilgileri ve Yetkilendirmeye dair belgelerin ÇED süreci başlamadan önce TEİAŞ'a bildirileceğinin açıkça hüküm altına alındığı görülmüştür.

Bu kapsamda ÇED Yönetmeliği 8 (1) maddesi ile 16 (1) maddelerinde belirtilen "*...proje sahibi tarafından vekâleten yetkilendirilme*" hususu ile ilgili olarak;

ÇED Yönetmeliği Ek-1 ve Ek-2 Listesi kapsamında kalan EEİH projeleri için, faaliyet sahibi olan TEİAŞ Genel Müdürlüğü ile özel elektrik üretim santralleri tesis eden firma (kullanıcı) arasında imzalanmış Sistem Bağlantı Anlaşması (SBA)'nın ve Tesis Öncesi İşler Protokolü (TÖİP)'nin olması kaydıyla TEİAŞ Genel Müdürlüğü tarafından ÇED sürecini yürüten kurum/kuruluşa ayrıca bir yetkilendirme belgesinin (Vekaletname) verilmesine ihtiyaç

T.C.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

bulunmamakta olup kullanıcı firma tarafından ÇED Yeterlik Belgesi verilmiş kurum/kuruluşa yapılan yetkilendirmenin (Vekaletname) yeterli kabul edilmesi gerekmektedir.

(11) ÇED Yönetmeliği 24. Madde (g) bendi; “ÇED kararı verilmiş olan ve karara esas ÇED proje alanı sınırları içerisinde, proje revizyon başvuru bedelinin ödenmesi mukabilinde kapasite artışı olmaksızın ana ve/veya yardımcı ünitelerinde revizyon planlanan projeler.” gereğince ÇED sürecine ilişkin yöntem Bakanlıkça belirlenmektedir.

Bu kapsamda;

- Turizm ve konut projeleri ile ilgili olarak ÇED proje alanı sınırları içerisinde ana ve/veya yardımcı ünitelerin koordinat değişikliği, ÇED Yönetmeliğine tabi olmayan herhangi bir ünite ilave edilmesi (havuz, restoran, otopark, idari bina, kültür merkezi, düğün salonu gibi farklı amaçlar için kullanılması planlanan ek bina/binalar vs.), kapasite artışı olmaksızın mevcut proje alanına ilave alan tahsisi yapılmak sureti ile alan genişletilmesi işlemi, elektrik enerjisi iletim hatlarında direk yerlerinin değiştirilmesi, güzergâhta yapılacak değişiklik talepleri proje revizyonu kapsamına girmektedir.

MADDE 46 -

Ulaşım ve Kıyı Yatırımı Projeleri:

- (1) ÇED kararı bulunan kıyı tesislerinde; işletme esnasında deniz hareketlerinden dolayı zamanla kaybolan derinliklere yönelik ÇED kararına esas Nihai ÇED Raporu/Proje Tanıtım Dosyasında belirtilen derinliğe ulaşılacak şekilde yapılacak dip tarama projeleri için ÇED Yönetmeliği hükümleri uygulanmaz.
- (2) ÇED Yönetmeliği kapsamında ÇED kararı, kapsam dışı ve muaf görüşü bulunan yol projelerinde herhangi bir genişleme ve güzergâh değişikliği yapılmaması koşuluyla yapılacak bakım, onarım, yenileme çalışmaları için ÇED Yönetmeliği hükümleri uygulanmaz.
- (3) Kıyı yatırımları projelerinde ÇED kararı ve imar planına esas alanların uyumlu olması amacıyla ÇED Yönetmeliği kapsamında sunulan ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyası ekinde başvuruya konu projeye ait onaylı imar planı ve/veya teklif imar planlarının sunulması gerekmektedir.
- (4) ÇED Yönetmeliği kapsamında ÇED kararı, kapsam dışı ve muaf görüşü bulunan “Ticari amaçlı liman, iskele, rıhtım, dolfenler (güneşlenme, sportif amaçlı iskeleler hariç)” ile “Yat limanları” projelerinde yapılması planlanan boyut artışları ve/veya kapasite artışları ile ilgili ÇED Yönetmeliği'nin 24. maddesi (e) bendi kapsamında Bakanlığımızdan görüş alınması gerekmektedir.
- (5) ÇED Yönetmeliği kapsamında kararı bulunan yüzer havuz projelerinde boyut artışının planlanması durumunda aynı Yönetmeliğin EK-2 listesi 28. Madde (ğ) bendinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

MADDE 47 - İş bu Genelgenin yayım tarihi itibariyle 13.02.2009 tarihli ve 2009/7 sayılı Genelge hariç olmak üzere ÇED Yönetmeliği uygulamalarına yönelik tüm genelge, talimat, usul ve esaslar yürürlükten kaldırılmış olup gerçekleştirilecek tüm iş ve işlemlerde bu Genelge hükümleri geçerlidir.

Yürürlük

MADDE 48 - Bu Genelge yayımlandığı tarih itibariyle yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 49- Bu Genelge hükümlerini Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı yürütür.

Murat KURUM
Bakan

Ek: ÇED Yer İnceleme Raporu

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

EK-1

ÇED YER İNCELEME RAPORU			
Proje Adı			
Proje Sahibi			
Proje Alanı Adres Bilgileri			
Yer İnceleme Tarih ve Saati			
Bakanlıkça ÇED Yeterlik Verilmiş Kurum/Kuruluş			
Tespitler			
Projenin gerçekleştirileceği alan ve çevresine dair; - Mevcut ve planlanan durum, - Hassas alan, duyarlı yörelere ilişkin bilgiler, - Mülkiyet durumu ve arazinin (taşınmazın) vasfı, - Yerleşim yerine olan mesafesi, - Su kaynakları, tarım alanı, enerji nakil hattı, yola uzaklığı vs. bilgiler, - Projeye dair herhangi bir yapı ve inşaat çalışması olup olmadığı, yatırıma ya da inşaaata başlayıp başlamadığı, - Proje alanı ve çevresine ilişkin arazi fotoğrafları (tarihli) vs. gibi tespit ve bilgilere yer verilmelidir.			
Ad-Soyadı	Kurum/Firma	Unvanı*	İmza

*ÇED Yeterlik Belgesine sahip kuruluş temsilcisinin ÇED Yeterlik Tebliği 5.maddesinin 1.fıkrasındaki (a), (b), (c) ve (ç) bentleri hakkında bilgilerini unvan kısmına yazması gerekmektedir.